REDACȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
Scrisori nefrancate nu se primesc.
Manuscripte nu se retrimit.
INSERATE
se primesc la Administrațiune în Brașov și la următórele
BIROURI de ANUNȚURI:
In Viena: la M. Dukes Nachf., Nux. Augenfeld & Emeric Lesner., Heinrich Schalek, A. Oppelik Nachf., Anton Oppelik.
In Budapesta la A. V. Goldberger, Ekstein Bernat, Iuliu Leopold (VII Erzsébet-körut).
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o serie garmond pe o colónă 10 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarifă și învoială. — RECLAME pe pagina 3-a o seriă 20 bani

GAZETA TRANSILVANIEI

(Numĕr de Dumineca 18).

„GAZETA“ iese în fie-care di.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cór., pe șése luni 12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Dumineca 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șése luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Dumineca 8 fr. pe an.
Se prenumeră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brasov
Administrațiunea, Piața mare, Târgul Inului Nr. 30. etagiu I.: Pe un an 20 cor., pe șése luni 10 cor., pe trei luni 5 cor. Cu dusul în casă: Pe un an 24 cor., pe șése luni 12 cor., pe trei luni 6 cor. — Un esemplar 10 bani. — Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 98.—Anul LXVI. Brașov, Dumineca 4 (17) Maiŭ. 1903.

Episcopii de Oradea și Lugoș.

Fóia oficială din Budapesta a publicat în numĕrul sĕu de Mercuri decretele prea înalte, prin cari în scaunul episcopesc vacant al diecesei greco-unite de Oradea-mare, a fost numit Episcopul greco-unit al Lugoșului Dr. Demetriu Radu, ér în locul acestuia a fost numit Episcop al diecesei Lugoșului canonicul din Blașiŭ Dr. Vasilie Hossu.

Peste puține dile se împlinesce un an dela mórtea mult regretatului Episcop Mihail Pavel, care a urmat neașteptat lăsând diecesa de Oradea-mare în mare doliu. Durerea obștei credinciόse și a tuturor Românilor de bine, pentru pierderea acestui vrednic Archiereu și mare binefăcĕtor, era acompaniată de îngrijirea cine va fi urmașul sĕu, fiind-că, în afară de archidiecesă, cele-lalte diecese ale provinciei metropolitane române unite nu au dreptul de a alege pe Episcopii lor, ci aceștia se numesc de Majestatea Sa, ér' numirea se face după usul constituțional la propunerea guvernului.

Scurt timp după mórtea lui Mihail Pavel, unele foi din Budapesta aduseră, ce-i drept, scirea, că la Oradea va trece ca Episcop Dr. Demetriu Radu dela Lugoș și că în locul lui Radu va fi numit canonicul V. Hossu. Dér mai târdiu se vorbea de alte combinațiuni și se lățise un moment chiar sgomotul, că un strein de neamul nostru ar umbla s'ajungă în acel post.

In fine sórtea a decis tot pentru cei doi prelați români, cari fuseseră luați în vedere la început. Decretele prea înalte de numire, făcênd sfêrșit nesiguranței cu privire la ocuparea scaunului episcopesc dela Oradea, vor fi salutate cu bucurie de către clerul și poporul diecesei oradane, căci urmașul lui Mihail Pavel nu este om nou pentru ei, ci cunoscut din activitatea sa de șépte ani ca Episcop în sînul bisericei române unite. Afară de acésta episcopul Radu nu mai este strein pentru cei ce au încunjurat pe rĕposatul episcop Pavel, fiind-că mai mulți ani de-arêndul Dr. Radu a visitat în decursul verei pe regretatul Archiereu la Stâna de Vale în Maramureș. unde petreceau împreună timp mai îndelungat în cea mai bună armonie și prietenie.

Asemenea nou numitul Episcop Dr. Vasilie Hossu nu este cu totul strein celor dela episcopia din Lugoșiŭ, căci a stat și păn'acum în contact cu ei prin posiția ce a ocupat'o ca canonic în Blașiŭ.

In nisce auspicii favorabile vor ocupa dér nou numiții Episcopi scaunele lor. Și nu póte fi pentru credincioși și pentru ori-ce rêvnitor de înaintarea neamului și a bisericei române greco-unite o dorință mai fierbinte, decât aceea, ca acești Episcopi, încă tineri, sĕ fie ajutați de provedință în aceste vremuri, de mari pericule și de și mai mari cercări, ca sĕ-și împlinéscă chemarea spre binele națiunei și al bisericei.

Pe tóte terenele îi aștéptă mari probleme de resolvat. In diecesa Oradiei-mari s'a făcut mult prin munificența rĕposatului archiereu, și Episcopul Radu va găsi acolo o situațiune economică bine rênduită. Cu atât mai multe sunt însĕ de făcut pentru școlele poporale din diecesă, care scim cât sunt de amenințate în esistența lor ca școle românesci; apoi pentru cler, care, cum cu durere am esperiat, este asemenea mult cercat de pericolul înstrĕinării de către matca română a bisericei.

In diecesa Lugoșului care are și ea încă multe lipsuri, noul Episcop va avé sĕ continue lucrarea desfășurată până acuma de antecesorii sĕi și sĕ veghieze ca turma sĕ fie ferită de lupi.

Cea mai grea muncă și luptă ce-i aștéptă pe nou numiții Episcopi este aceea pretinsă chiar de cele mai mari interese de viéță ale bisericei, este munca și lupta pentru autonomia bisericei române unite.

Noul Episcop greco-unit al Oradiei-mari nu póte rĕmâné îndĕrĕtul fericitului Mihail Pavel, ci trebue sĕ caute a-l întrece în ce privesce apĕrarea independenței bisericei sale, căci e și mult mai tînĕr. Ear fostul canonic metropolitan sĕ nu uite, că vine dela Blașiŭ, unde până acuma independența bisericei este privită ca sacrosanctă.

Sĕ nu scape nici un moment din vedere Episcopii nou numiți, că rădăcina lor este și póte fi numai în popor și că în afară de el nu esistă adevĕrat apostolat pentr'un vlădică românesc.

Noi le urăm din inimă viéță lungă și isbêndă deplină!

O di a neamului nostru.

3/15 Maiŭ 1848!

Mare și în veci neștérsă este și rĕmâne amintirea ta, di luminósă de 3/15 Maiŭ 1848.

Sóre strălucitor te-ai arătat pe orisonul cernit al națiunei române și radele sórelui tĕu au topit și au alungat cu magică putere negurile ghețóse ale sclăviei de veacuri.

An de an salutăm și binecuvêntăm amintirea ta. Cu sgomot și alaiuri nu te putem serba, dér inimile nóstre tresar și puternic se mișcă, aducêndu-ne aminte de ceréscа ta ivire.

Frunți și genunchi plecăm înaintea umbrelor mărețe ale eroilor, cari neînfricați și neclintiți în urmărirea țintei sublime ce și-au ales, făcut'au și condus'au strălucita adunare a celor patru-deci de mii pe Câmpul Libertății.

Prin marii și înflăcărații apostoli ai redeșteptării nóstre naționale, tu ai făcut ca după veacuri de întunerec prin care rĕtăciam și orbecam, sĕ ne regăsim érăși și în frățéscă iubire sĕ ne îmbrățișăm.

Ai sfințit cu sfințenia ta hotărîrea nestrămutată a unui neam întreg de a înălța flamura libertății, sub care, luptând și perseverând, sĕ nisuéscă spre binele și prosperarea sa și a patriei.

Fie ca amintirea ta sĕ ne încăldéscă și însuflețéscă neîncetat inimile și sĕ ne înalțe sufletele, ca întăriți prin luptele grele pentru limbă și naționalitate, sĕ ajungem cât mai curênd la ținta dorită.

Revista politică.

Sunt două sĕptĕmâni, de când s'a declarat așa numita stare de ex-lex (în afară de lege) în Ungaria. *Situațiunea politică și parlamentară* nu s'a schimbat de atunci și până adi. In dietă continuă lupta între guvern și oposiție și nu sunt de loc speranțe, ca lupta acésta sĕ înceteze curênd. Ministrul-president Coloman Szell a spus dilele trecute unei delegațiuni a funcționarilor, care s'a dus la el sĕ-l róge a pune în desbatere proiectul pentru regularea salariilor funcționarilor, — că înainte de ce se-vor desbate proiectele militare, n'are sĕ facă a-se desbate alt proiect. A adaus apoi, că guvernul nu va ceda și nu va capitula, fiind-că nu se póte. Lupta de adi póte sĕ dureze până în Septemvrie sĕu Octomvrie, decă dieta nu-i va vota indemnitate budgetară.

FOILETONUL „GAZ. TRANS“.

Moștenirea.

(Poveste bretonă.)

A fost odată, de mult..., a fost un om sĕrac, care trăia din mila ómenilor. Ii murise nevasta și rĕmăsese sĕrmanul vĕduv cu trei copii.

Când îi veni și lui césul sĕ plece din lumea asta lăsà copiilor sĕi, drept moștenire, un cocoș, o cósă și-o perință de ace legată în firicele subțiri de iéscă.

Cel mai mare, fiind-că era mai mare, luà cocoșul, cel mijlociu cósa, ér cel mai mic trebuia sĕ se mulțuméscă cu perința.

Se hotărîră sĕ plece apoi în lume toți trei și sĕ-și caute norocul ducêndu-și fie-care cu el partea moștenită de la tată-sĕu.

Intr'o frumósă diminéță de vară porniră la drum: ajunși într'un loc, tocmai în fața unei cruci vechi de pétră se hotărîră sĕ se despartă și sĕ apuce fie-care pe câte un drum, ér peste un an și-o di sé se întêlnéscă toți trei în același loc și sĕ-și povestéscă unul altuia pățaniile.

Sĕ vedem acuma ce a făcut cel mai mare cu cocoșul.

După-ce a umblat cale lungă sĕ-i ajungă s'a pomenit într'o țéră necunoscută sub zidurile unui castel vechiŭ încunjurat de păduri mari. Tocmai asfințea sórele. Bătù la pórta cea mare și portarul veni sĕ-i deschidă. Iși scóse pălăria până la pămênt și-l întrebà apoi decă stăpânul n'ar avea lipsă d'un cocoș?

— Un cocoș? Ce e ăla cocoș? întrebà portarul.

— Ce sĕ fie..., ia un dobitoc drăguț, uite ici... și-și trecu mâna prin penele cele roșii ale cocoșului.

— Da e drăguț în adevĕr, dér la ce e bun dobitocul ăsta?

— Apoi vestește în tótă diminéța rĕsăritul sórelui și venirea dilei și nu se înșélă nici odată.

— Taci frate..., apoi de-i așa într'adevĕr are sĕ-i fie de folos stăpânului care mereu se plânge că nu știe câte césuri sunt. Castelul, după cum vedi, e înconjurat de păduri așa de înalte și atât de dese că nici radele sórelui nu pot pătrunde și nici odată nu putem sci a bună sémă cam pe ce vreme trăim. Hai cu mine am sĕ te duc la stăpânul.

Și îl conduse într'o sală mare de marmoră unde stăpânul și cu nevasta ședeau fie-care pe câte un jeț lângă foc cu gurile căscate la un moșnég, care le spunea povești și le cânta cântece ca sĕ le mai tréca din vreme.

— Ce noutăți portarule? întrebà domnul vĕdêndu-l.

— Étă un om, stăpâne, vine de departe și vré sĕ vĕ vêndă animalul ăsta de preț pe care-l ține'n brațe.

— Cum se chiamă animalul ăsta și ce minuni póte sĕ facă?

— Ii dice cocoș stăpâne și vestește în fie-care diminéță, fără sĕ se înșele vreodată, rĕsăritul sórelui și venirea dilei.

— Adevĕrat? întrébă domnul pe feciorul cu cocoșul?

— Forte adevĕrat stăpâne.

— Bravo! Iată ce cat eu de atât amar de vreme; aici nu sciu nici odată pe ce vreme trăim. Hi, și cât ceri tu pe cocoșul asta? Cocoș îi dici, nu-i așa?

— Cocoș stăpâne, cocoș... Apoi sĕ-mi dai o sută rotundă.

— Bine, o sută îți dau, numai sĕ ne vestéscă, după cum ai spus, venirea dilei și răsăritul sórelui. Știi ce? Sĕ stai aici opt dile și decă voi fi mulțumit de cocoș am sĕ-ți dau suta și sĕ te duci cu Dumnedeu.

Cocoșul își făcù datoria mulțumind pe tótă lumea; în fie care diminéță el vesti regulat sosirea dilei. Cele opt dile trecură. Feciorul își luà plata și pornì bucuros de atât bănet cât nu mai vĕduse el de când îl făcuse măsa.

Trecuse opt luni de când pornise de acasă și îi mai rĕmânea patru ca sĕ se întórcă și s'ajungă la vremea hotărîtă la locul de întêlnire. Se porni deci la drum.

Sĕ vedem acum ce-a făcut cel mijlociu. El se încércă sĕ-și vîndă cósa prin satul sĕu, apoi prin satele vecine, dér degéba. Nu voia s'o dea nici mort mai jos de o sută de arginți, de pe vremea aia, și tótă lumea îl credea nebun și nimeni nu i-o cumpĕra. Vĕdênd el așa, se duse.... se duse vreme multă și într'un târdiu ajunse într'o țéră și vĕdù o cétă de ómeni, bărbați și femei, secerând un lan mare de grâu cu nisce cuțite de lemn și de os.

Se apropie de ei și le dise:

— „Vai de capul vostru, dér cum puteți fi așa de neajutorați? O sĕ vĕ trebuiéscă luni de dile ca sĕ doborîți lanul ăsta și eu, eu singur am se vi-l taiŭ în două dile, étă cu unélta asta.

Și le arată cósa.

— Vrei sĕ-ți bați joc de noi, îi rĕspunserà cu toții —, lasă-ne mai bine sĕ ne vedem de trébă și catăți de cale.

In situația strimtorată în care se află, guvernul pune la cale prin ómenii săi de prin comitate *adrese de încredere și de desaprobare a obstrucțiunei*. Din câte-va comitate s'au și ridicat voci contra obstrucțiunei și pentru politica guvernului. O propunere în sensul acesta s'a făcut și în congregația comitatului Caraș-Severin. In numele membrilor români a protestat în contra acestei propuneri d-l advocat Coriolan Brediceanu printr'un discurs ținut în ton fórte energic față de politica sistemului actual dominant, care are de țintă contopirea popórelor nemaghiare. Față de un astfel de sistem și guvern, pe care nu-l dóre capul de popórele nemaghiare, ci din potrivă le nedreptățesce, Românii nu pot să aibă nici o încredere, — a dis oratorul.

*

Multă și mare gălăgie se face în foile ungurescî în jurul *turburărilor din Croația*. De luni de dile în diferite puncte ale Croației s'au produs turburări cu caracter serios și primejdios. Ele sunt îndreptate mai ales în potriva Banului Khuen-Hedervary și a sistemului ce-l represintă în Croația, sistem păgubitor desvoltării naționale a Croaților. Turburătorii au atacat trenuri și stațiuni ale căii ferate, au îndepărtat tablele cu inscripții maghiare și au pretins, ca numai table cu inscripții croatescî să fie pe la gări, la postă etc. In dietă s'a făcut în cestiunea acésta o interpelare din partea unui deputat kossuthist, care a asemănat tuburările ce se întêmplă în Croația cu evenimentele dinainte de isbucnirea revoluțiunei de la 48. Croații sunt descriși ca cei mai mari dușmani ai Maghiarilor, cari n'aștéptă decât momentul, pentru-ca să sară în contra lor ca la 48. Cere dela guvern să ia măsuri energice de apărarea vieții Maghiarilor din Croația și să pedepséscă energic pe turburători. Ministru *Szell* a răspuns, că prea se presentă lucrurile în colori negre. Nu e tocmai așa cum se dice și se scrie prin foi și va lua măsuri, a luat deja și până acum, ca liniștea să fie în scurt timp restabilită.

*

Despre mișcarea revoluționară din *Macedonia* au sosit și săptămâna acésta sciri alarmante. După atentatele cu bombe din Salonic și din alte părți ale Macedoniei, s'a pus la cale o mare gónă contra Bulgarilor. In luptele, ce le-au avut bandele cu soldații turci, numeroși Bulgari au cădut. Arestările se fac cu duiumul prin tóte orașele și satele macedonene. Sute de dascăli bulgari au fost arestați, de asemenea preoți, ér la Strumnița a fost arestat chiar metropolitul Gerasimos.

In urma acestor arestări, Bulgarii din principat sunt grozav de iritați. Diarele scriu articole revoluționare și vorbesc ca despre un lucru apropiat de un resboiŭ turco-bulgar. Fóia „*Mir*“ anunță, că din Varna a primit proclamații revoluționare, cari învită pe principele Ferdinand să declare resboiŭ Turciei.

Hirotonirea noului episcop al Aradului.

In 6 Maiŭ s'a făcut în Sibiiu hirotonirea nou alesului episcop al diecesei aradane, P. S. Sa *Ioan Ignatie Papp*. Actul solemn a fost îndeplinit de I. P. S. Sa metropolitul Ioan *Mețianu* și P. S. Sa episcopul Nicolae *Popea*, asistați de archimandriții Dr. I. Pușcariu, F Musta și Aug. Hamsea, protosincelul Dr. E. Roșca, protopopii Papiu, Beleș și Dr. Trăilescu, ieromonachul Dr. M. Cristea și doi diaconi.

După hirotonire, metropolitul adreséză către noul episcop câte va cuvinte și-i predă cârja archierescă.

P. S. Sa I. I. *Papp* respunde printr'o cuvêntare mai lungă în care spune, că votul alegêtorilor, al bisericei vii, l'a privit ca o arvună a logodnei duhovnicescî, ca un simbol al inelului, care miresa îl ofere logodnicului sěu. Acestui vot i-a dat résunet prin aceea, că a declarat sêrbătoresce, că se supune cu resignațiune voinței Celui prea inalt și primesce alegerea. După sancționarea alegerei din partea Maj. Sale și împlinindu-se formele canonice și primind sfântul dar al archieriei, se vede ast-fel încununat cu cinste și mărire. Cinstea acésta biserica o dă și întréga-i ființă e cuprinsă de îngrijirea pentru biserică, al cărei fiu este și al cărei archipăstor chemat e să fie.

P. S. Sa urméză apoi ast-fel:

Și în acest moment al emoțiunei mele sufletescî, involuntar mi-se represintă icóna vulturului, pe care am stat la depunerea jurământului de credință, și aruncându-mi privirea asupra acestei icóne, și vĕdênd cetatea zugrăvită pe ea, și sciind, că acea icónă represintă însa-și eparchia, a cărei mitră mi-s'a pus astădi pe cap; când vĕd însa-și eparchia cu tot teritoriul ei representată prin trimișii clerului și ai poporului, cari m'au însoțit și au asistat la actul încununării mele; când mi-aduc aminte de Sf. Evangelie, care mi-s'a pus pe cap la actul hirotonirei mele întru Episcop, nu pot să nu mi dau sémă de neajunsurile mele personale în raport cu greutățile păstorirei; și nu pot să nu cuget asupra greutății sarcinei primite asupra umerilor mei; deci în consecință nu pot să nu mě întreb cu Psalmistul c. 115 v. 3. „Ce voiŭ rĕsplăti Domnului pentru tóte câte mi-a făcut mie“; cum voiŭ puté satisface așteptărilor și trebuințelor eparchiei; cum voiŭ puté purta jugul apostoliei Domnului, ca acela să-mi fie plăcut și sarcina ușóră?

Așĭ puté rĕspunde în general: că-mi voiŭ întocmi tótă mintea, cugetarea și simțirea mea ast-fel, ca învĕțăturile lui Christos să le observ și eu să fac a-se observa de către toți credincioșii concredūți păstoriei mele, dér cuvine-mi-se să mě acomodez cuvintelor prorocului și împĕratului David, prin cari mi-se dice și mie, ca și fie-cărui muritor: „Jertfesce lui Dumnedeu jertfă de laudă și dă celui pré înalt rugile tale și mě chémă pe mine în diua necazului tĕu și te voiŭ scóte și tu mě vei prémări“ Ps. 49 v. 14, — dér deosebit mi-se impune să observ cuvintele de învĕțătură ale Sf. Apostol și evangelist Luca: „Să fie mijlocele vóstre încinse și făcliile aprinse“, cuvinte de învĕțătură acestea, cari sună pentru toți câți s'au dedicat sarcinei apostoliei Domnului.

Dér mě întreb eu: „cu ce să încing mijlocul meu și ce oleu să aprind în făclia mea?“

Mijlocul meu nu-l voiŭ puté încinge cu arme mai blânde și mai puternice, dér și mai resistibile, decât cu armele cu cari s'au încins și s'au luptat toți apostolii și următorii Domnului, cu armele, cari se representă și prin cele trei riuri, ce le vĕd zugrăvite pe icóna vulturului, pe care am stat la mărturisirea credinței, adecă cu armele învĕțăturei creștine, cari sunt: credința, dragostea și nădejdea creștină; ér în făclia minții și a inimei nu voiŭ puté aprinde nici oleu mai curat, nici mirésmă mai binemirositóre, decât acel oleu și acea mirésmă, pe care apostolul nemurilor o recomandă lui Timoteiŭ, pe care l'a lăsat de episcop la Efes, cu cuvintele: „Fiĭ credincioșilor esemplu cu cuvêntul, cu viéța, cu dragostea, cu duhul, cu credința și cu curățenia“. Cartea I. cap. IV, v. 12.

Dând acest prinos de mulțămită ca și rĕsunet la felicitarea Escelenței Tale, Inalt preasfințite domnule archiepiscop și metropolit, și ca o programă de viéță în păstorirea turmei mele cuvêntătóre, îndemnat mě simt să mai ating, că prin alegerea, întărirea și hirotonirea mea întru episcop, devenind eu nu numai episcopul Aradului ca și unei părți din provincia nóstră metropolitană, ci devenind și al treilea ierarch în metropolia nóstră și ca atare și membru al preasfințitului sinod episcopesc, sunt consciu atât de drepturile mele sfinte, cât și de chiămarea mea sublimă, și în acéstă privință mě voiŭ conduce de sfatul apostolului neamurilor din cartea către Romani cap. XII v. 10: „cu dragoste frățéscă unul pe altul iubind, unul pe altul cu cinstea întrecĕnd. Binecuvêntați pe cei-ce vě gonesc pe voi, binecuvêntați și nu-i blăstĕmați. Bucurați-vě cu cei-ce se bucură și plângeți cu cei-ce plâng, una între voi gândind“.

Urmând ast-fel, voiŭ puté cu înlesnire conlucra împreună cu preasfințitul sinod spre a satisface intereselor mari ale bisericei: de a pădi și apĕra unitatea credinței întru legătura păcii.

*

Instalarea P. S. Sale episcopului Ioan I. I. *Papp* se va face mâne, Dumінecă, 17 Maiŭ. I. P. S. Sa metropolitul va fi representat prin protosincelul Dr. Eusebiu Roșca din Sibiiu. Serbările, conform dorinței episcopului, vor avé caracter pur bisericesc. După liturghie, în decursul căreia se va face intronisarea, episcopul va primi în reședința delegațiunile. Se va da apoi un prând la care sunt învitați capii autorităților, precum și fruntașĭ din diecesa Aradului.

Procesul pentru „agitație“

al preotului I. Stupinianu.

La 13 Maiŭ n. s'a pertractat înaintea tribunalului din Deva un proces de „agitație“ intentat preotului Iosif *Stupinianu*, fost paroch gr. cat. în Bărcea-mare, catechet la școla de stat din Bărcea-mică, la școlele reale și la preparandia de stat din Deva, ér actualmente paroch în comuna Rîu-alb.

Acusatul a avut de apĕrător pe d-l Dr. Iustin *Pop*.

Fapta, pentru care Stupinianu a fost adus pe banca acusaților este, după actul de acusare următórea: In Decemvrie 1902 presentându-se la școla de stat din Bărcea-mică ca *catechet* gr. cat., a dis către vr'o 15 copii adunați, cari l'au salutat pe ungiresce, cu „jo napot adjon az Isten“, ca de aici încolo, nici pe el, nici pe altul să nu-l mai salute ungiresce, ci romănesce, pentru-că ei sunt Români; apoi — se dice în actul de acusare — bine să bage de sémă, că Ungurii vreu se facă Unguri din ei, dér să nu se dea până pot; li-a mai spus, că va face școlă românéscă în Bărcea mare și până atunci îi va duce la școla română în St. Andreș. Să fi amenințat apoi pe copii, că-i bate, décă-i mai salută ungiresce.

Intrebat, décă sunt adevĕrate acestea, *acusatul* declară că nu-s adevĕrate și că nu se simte vinovat. A dis numai către copii, că pe preotul lor se cuvine să-l salute românesce, pentru-că ei sunt Români. N'a schimbat numele copiilor, ci li-a spus, cĕ așa, cum îi strigă acasă părinții lor, îi va striga și el.

— Nu vreau să-mi bat joc de voi și am să vi-o dovedesc!

Și în câteva minute culcă la pămênt o părticică din lanul de grâu și toți se mirară.

— Ei, ce mai diceți?

— Minunată unéltă rĕspunseră cu toți, și mult bine ne-ar prinde nouĕ. Nu cum-va ți-e de vêndare?

— Cum nu, décă mi-o veți plăti bine.

— Trebue să-l vestim pe stăpânul nostru și să-l rugăm să vie s'o vadă.

Unul dintre muncitori dădu fuga la castel și nu peste mult se înapoiă însoțit de stăpân.

Sub ochii lui, flăcăul mai trase o brazdă bunicică și stăpânul se minună și pe dată se hotărî să i-o cumpere.

— Cum îi dice la unélta asta?

— Cósă.

— Bine. Vreai tu să-mi vindĭ cósa mie?

— De ce nu, décă mi-o plătescĭ bine.

— Cât ceri?

— O sută de arginți.

— Ne-am învoit. Vino cu mine la castel să-ți iai banii.

Merseră la castel, flăcăul își luă banii și-o luă apoi la drum vesel și fericit ca un împĕrat.

Să vedem acum ce ispravă a făcut cel mai mic cu perinița sa cusută cu firicele de iéscă.

După ce se despărți de cei doi frați ai săi, nu sciu cum se făcu, că-i cădu perinița într'un lac, o scóse de acolo înămolită și murdară și se temea cu tot dreptul bietul fecior că n'o să i-o mai cumpere nimeni. Norocul lui însă că dădu peste o fântână cu apă limpede ca lacrima și-și spălă perinița pe tóte fețele. O desfăcu apoi de firicelele cu care era legată și le întinse pe-o pajiște să se usuce. Dér bătea un vênt afurisit. Veni apoi o furtună și-i luă tóte firicelele și le duse și le anină tocmai sus pe ramurile unui arbor.

— Ehe, étă vêntul de miadă-di, care voesce să-mi cumpere perinița! — își dise feciorul.

Incepù să plângă și să blasteme vêntul de miadă-di.

— Ce să mě fac?... Acasă n'am să mě întorc nici mort. Am să mě duc, să mě duc mereu, până voiŭ da de casa vêntului și să-l silesc să-mi plătéscă o sută de banĭ de argint.

Și se porni la drum. Pe cine întâlnia îl întreba:

— Nu scii unde șede vêntul de miadă-di, hoțul care mi-a furat tóte firele și tot norocul meu?

Cei mai mulți dădeau din umeri și treceau înainte. Alții diceau: sĕrmanul, îi nebun. Unul însĕ îi spune:

— Du-te, du-te tot spre miadă-di și-o să dai de el!

Și s'a dus, s'a dus și-a ajuns într'un câmp larg, larg și pustiu și în mijlocul câmpului era o colibă de glii de pămênt și de nuiele, deschisă în tóte părțile. Intră înăuntru și în fund vĕdù doi ómeni bĕtrâni ca pămêntul, cari se desfătau în fața unui foc sĕrăcăcios.

— Asta e casa vêntului de miadă-di? întrebă tinĕrul fórte îndrăsneț.

— Da, rĕspunse bĕtrânul, și ce voiescĭ?

— A, însfĕrșit am dat de tine hoțomanule. Tu mi-ai furat firele și décă nu mi-le plătescĭ ai să mănâncĭ bătae.

Iși ridică măciuca în sus furios.

— De ce fire vorbescĭ tu?... întrebă bĕtrânul?

— De firele de iéscă, cari îmi legau perinița mea, pe care mi-a lăsat'o tată-meu de moștenire. Mi-le-am întins, — scii tu bine — pe pajiște să se usuce și tu mi le-ai luat și le-ai resfirat pe ramurile arborilor.

Asta este? Și facĭ atâta gură pentru o periniță legată cu fire de iéscă!

— Dér nu înțelegĭ, că firele alea erau norocul meu și vĕ rog să mi-le dațĭ înapoi séu să mi-le plătițĭ, că de nu am să vĕ înmoiŭ spinarea.

— Eu nu pot să ți-le dau înapoi și nici n'am atâția bani să ți-le plătesc, dér am să-ți dau ceva să nu-ți mai pară rĕu de ceea-ce ai pierdut. Am eu o gâscă albă, care póte să-ți dea atâta aur cât îți place. Am să ți-o dau ție și când o vei avea n'ai să te mai plângi de sĕrăcie în lumea asta.

Ii arĕtă gâsca, îi arĕtă apoi și aurul pe care l'a ouat și tinĕrul se liniști și deveni fórte vesel. Se făcea tocmai séră și bĕtrânul îi propuse să rĕmâie la el până diminéța ca să se odihnéscă. Tinĕrul se învoi. Se culcă pe un așternut de buruieni într'un colț al colibei și-și legă gâsca c'o sfóră de piciorul drept. Ii era frică să nu i-o fure séu să i-o schimbe, căci băgase el de sémă că bĕtrânul era cam șiret.

Cum era ostenit adormi pe dată și durmi greu tótă nóptea, în cât nici nu băgă de sémă că veniră și plecară cei doi băieți ai bĕtrânului și hoța de babă îi schimbă pe-nesimțite gâsca și-i legă una alta de picior.

Urméză ascultarea martorilor, copii de la 8—10 anĭ, din vorbele cărora reiese nevinovăția acusatuluĭ. Unul dintre martorĭ fŭ învĕțătorul Bodosi de la școla de stat din Bârcia-mică, un șovinist încarnat, care prin mărturisirile luĭ a căutat sĕ apese pe acusat. Numaĭ acest martor a fost nefavorabil acusatuluĭ.

După ascultarea martorilor urmă vorbirea *procurorului*, care a făcut frase și n'a fost în stare sĕ aducă nicĭ un argument pentru a puté dovedi vinovăția acusatuluĭ.

Apĕrătorul Dr. **Iustin Pop** începêndu-șĭ escelenta pledoarie (vorbirea de apĕrare) — care o vom publica în numerile următóre din cuvênt în cuvênt — declară că mult timp a stat la îndoială, ce sĕ facă, cum sĕ-șĭ îndeplinéscă datoria de apĕrător? Un glas iĭ spunea, că sĕ vorbéscă pe scurt, amintind numaĭ cele maĭ de frunte lucrurĭ, căcĭ orĭ ce argumente strălucite tot de prisos ar fi, deóre-ce învĕțătura ce a scos'o din întimplările anilor din urmă, îĭ arată, că procesele intentate naționalităților, tóte se sfirșesc la fel, adecă cu osêndirea inculpatuluĭ. Alt. glas însĕ îĭ șoptia în inimă ca sĕ împrospeteze în fața tribunaluluĭ unele principiĭ și ideĭ, pe carĭ și judecătoriĭ le cunosc de altmintrea fórte bine, însĕ décă nu le-ar împrospĕta dênșul, ar rĕmâné ascunse și copleșite în inimile lor.

De acest glas a ascultat d-l apĕrător maĭ ales din motivul, fiind-că e vorba în acéstă judecată de neamul și de biserica românéscă.

D-l Dr. Iustin *Pop* a vorbit apoi despre libertate și egalitate și aplicațiunile eĭ.

După acéstă apĕrătorul espune amĕnunțit casul ce formézá obiectul procesuluĭ. Analiséză și apreciéză fasiunile martorilor, reduce la valórea adevĕrată fasiunea martorului pătimaș Bodosi, esceptionabil pentru-că el a făcut arătarea și fasiunea luĭ s'a dovedit de falsă. Apreciéză apoi casul în lumina codulul penal și dovedesce, că lipsesc criteriile delictuluĭ prevĕdut în §. 172 al. 2. a cod. pen. deórece aicĭ nu maĭ póte fi vorbă de *„gyülekezet“*, apoi lipsind în casul de fața și mediul de a puté ațița la ură (fiind vorba de nisce copiĭ). Argumentările sale apĕrătorul le ilustréză cu esemple și cere achitarea acusatuluĭ.

A luat apoi cuvêntul acusatul **Iosif Stupinianu**, care în limba română a ținut următórea vorbire de apĕrare:

Onorat Tribunal!

Nu este om pe lumea asta, sĕ nu aibă nĕcazurĭ, nu este om fără dușmanĭ, și décă este, acela nu e om la locul luĭ.

Ca mine însĕ, cred că puținĭ vor fi carĭ sĕ fi suferit atâtea nedreptățĭ, atâtea persecuțiĭ. Intre aceste persecuțiĭ și nedreptățĭ mĭ-a fost destinat de sórte sĕ-o sufer și pe acésta de a fi pus sub acusă, pentru pretinsă agitare în contra naționalitățiĭ maghiare.

Ororat Tribunal! Sunt preot de 21 anĭ trecuțĭ. In decursul acestor anĭ, devisa mĭ-a fost întâiŭ sĕ-mĭ îndeplinesc lucrurile așa ca sĕ placă luĭ Dumnedeu, al căruĭ serv sunt; al doilea sĕ nu fac nedreptate deaprópeluĭ meu, pentru-că proverbul: „Ce ție nu-țĭ place, altuia nu face“, mĭ-a servit tot-déuna de normă.

In viéța mea n'am umblat, n'am rîvnit după glorie, orĭ fală, din contră totdéuna m'am ținut de cel maĭ modest preot de pe sate umblând în pace și în poruncile luĭ Dumnedeu.

După ce însĕ am fost numit de maĭ marii meĭ catechet și profesor la școlele de stat din Deva, precum și catechet la școlele de stat din Bârcea-mică, din preotul modest și neînsemnat de pe sate, am devenit o persónă vestită, și încă hărțuită prin diarele unguresci, ca un agitator periculos în contra naționalitățiĭ maghiare, imputându-mi-se că aș fi sĕvĕrșit o crimă maĭ mare decât crima *„Laesae Majestatis“*. Și pentru ce? Pentru-că am dis unor pruncĭ românĭ gr. cat. discipulĭ aĭ meĭ, pe stradă în comuna Bârcea-mare, sĕ nu mĕ maĭ salute cu **„jonopot adjon az Isten!“** In urma acésta am fost descris superiorilor civilĭ, până la înaltul ministeriu, în colorile cele maĭ negre, așa încât acel ministeriu pe basa acestor informațiunĭ, *nu s'a îndurat a mĕ întări în postul meu*, și așa a trebuit sĕ iau érăși lumea în cap. Când mĕ țineam fericit, că mĭ-am ajuns scopul, atuncĭ a trebuit sĕ părăsesc orașul, unde aveam de gând sĕ-mĭ dau doue fete ce le am, la școlele unguresci, — dic a trebuit sĕ părăsesc acest oraș și sĕ merg ér pe sate, maĭ mult a trebuit sĕ mĕ presentez pe banca acusațiior, unde eram dedat sĕ vĕd ómenĭ maĭ învĕțațĭ și maĭ însemnațĭ ca un preot de pe sate.

Mĕ bucur On. Tribunal! că sunt în posiție de a mĕ desvinovăți de crima ce mi-se atribue, și sciu că precum eu am jurat pe legea și ritul meu spre a-le apĕra, astfel și Onor. Tribunal, respective Onor. Judĭ sunt jurațĭ a judeca după dreptate, și fiind așa sunt sigur că voiŭ fi achitat, pentru-că:

In viéța mea n'am făcut politică, ci am fost un serv umil al luĭ Dumnedeu și al poporuluĭ meu, făcêndu-mĭ după putință datorințele mele, cu atât maĭ puțin am umblat după politică și agitare în casul present, după cum am dat la protocol și la On. Jude de instrucție.

Nicĭ în cuget nu mĭ-a fost agitația ci din contră mĭ-am făcut numaĭ datorința, pentru-că presupunênd, dér neconcedênd, că sunt agitator, atuncĭ care om cu minte póte sĕ mĕ învinovățéscă a fi agitator, când eu am avut de lucru cu nisce copiĭ nevinovațĭ și necultivațĭ de pe sate, și nu cu studenții realiștĭ până în a 8-a clasă, orĭ cu preparandiĭ carĭ sunt ómenĭ adulțĭ. Apoi cum de n'am agitat în cercurile în carĭ m'am învîrtit în restimp de 4 lunĭ de dile?

Décă s'ar afla cineva sĕ-mĭ dică, că între de aceștia am agitat, atuncĭ îmĭ plec capul și dic: *„mea maxima culpa“*, însĕ a dice că sunt agitator, pentru-că am făcut atențĭ pe nescarĭ pruncĭ nevinovațĭ a maĭ dice pe strade într'un ton înalt espresiunĭ maghiare schimosite, și pentru asta a fi timbrat de agitator periculos, asta e de rîs.

Șovinismul e periculos, ultra șovinismul e și maĭ periculos, dér *ce sĕ dic de denunțianții meĭ, carĭ pe căĭ de acestea, cu scopul de a-șĭ câștiga merite înegresc și nefericesc persóne nevinovate??*

Aceștia sunt agitatorii, aceștia sunt periculoșĭ, aceștia strică concordia între frațĭ, aceștia strică pacea țĕrii!

După cum am dis maĭ sus, eu iubesc dreptatea, dér drepturile mele recunoscute prin lege încă mi-le apĕr. *Sunt Român, sunt preot*, **limba și legea nimenĭ nu are drept se mi-le céră**, *am jurat pe ele și décă mi-le țin și apĕr, cred că-mĭ servesce spre onore*, și nu-s agitator periculos. **Limba de instrucțiune la catechisare, e limba română, limba bisericei nóstre** aprobată de supremul nostru cap bisericesc și apĕrată de legile sancționate de Majestatea Sa, — nu e dér crimă, ci o virtute și o îndreptățire.

Se dice în motivele de punere sub acusă, că eu aș fi oprit pruncii de a vorbi unguresce și încă în școla de stat din Bârcea mică. Asta nu-i adevĕrat, după cum s'a dovedit de martorii chemațĭ și de mamelucul de dascăl al acelei școle, ci am făcut atențĭ pruncii micĭ de școlă din comuna Bârcea-mare, când eĭ mergeau la școla de stat din Bârcea mică, **că pe mine preot român, și eĭ asemenea fiind Românĭ, sĕ nu mĕ salute cu schimonositurĭ unguresci, ci numaĭ românesce.** Despre ce putețĭ întreba pe amintitul dascăl, căcĭ e în vrêstă, el sĕ vorbéscă.

E drept, că pruncii mi-s'au plâns, că *sunt* **tare șicanațĭ și bătuțĭ** *de acest dascăl, pentru-că nu pot învĕța de rost istoriore* (poveștĭ cum le dic eĭ) *unguresci*, la ceea-ce chiar sĕ le fi dis eu că vom face școlă confesională, și carĭ vor vrea, vor merge la acea școlă. Asta érășĭ cred că nu e crimă, pentru-că până acum har Domnuluĭ, școlele confesionale nu sunt oprite, ci din contră sunt basate pe lege.

Pruncii singurĭ mĭ-au spus, că uniĭ din eĭ *au vrut se mérgă la școla confesională din Sz.-Andras*, **dér au fost readușĭ cu forța.** Décă asta e adevĕrat atuncĭ eu dic că: *asta ar fi crima de agitare, și nu décă ar merge de bună voie „az olah felekezeti iskolába“....* (școla confesională valahă.)

Și eu ca „egyházi személy“, (persónă bisericéscă), după cum mĕ numițĭ d-vóstrĕ sunt dator a-mĭ apĕra drepturile mele, între carĭ e și dreptul școlei confesionale, „legyen az oláh vagy magyar“, (fie ea valahă orĭ maghiară).

La alte puncte ale acusării carĭ tóte sunt neadevĕrurĭ încornurate nu maĭ reflectez.

Acestea m'am ținut dator din punct de vedere al legei și dreptății a-le aduce înaintea On. Tribunal, și sunt convins, că luându-le cu seriositate în considerare — după-ce *toțĭ 14 martorii pe carĭ v'ațĭ basat, au fasionat pentru mine, adecă numaĭ adevĕrul* — cred a fi achitat de crima ce mi-se impută, precum am fost achitat și de superioritatea mea bisericéscă.

Pentru-că ceea-ce am făcut eu, a trebuit sĕ-o fac, și trebue sĕ-o facă orĭ ce preot român orĭ catechet, care are frică de Dumnedeu și respect de consciință: *Magis obedire Deo quam hominibus.*

Christos Dumnedeul nostru, încă a fost acusat cu neadevĕrurĭ, de voiŭ fi pedepsit voiŭ suferi și eu, pentru-că pildă mĭ-a dat El. Consciința mĭ-e liniștită. Cer achitarea.“

*

Tribunalul a condamnat pe părintele Iosif *Stupinianu* la *3 lunĭ închisóre de stat și 100 cor. amendă*. Atât procurorul, cât și acusatul au anunșat recurs de nulitate.

SCIRILE DILEI.

— 3 Maiŭ v.

Majestatea Sa în Budapesta. Majestatea Sa a venit în diua de 11 Maiŭ din Viena la Budapesta însoțit de tótă curtea sa și de maĭ mulțĭ archiducĭ, precum și de ambasadorii și miniștrii țĕrilor strĕine. Venirea Majestății Sale cu atâta pompă se dice, că ar avé motive politice, ca sĕ vină în contact maĭ de aprópe cu diferiții bărbațĭ politicĭ spre a influința maĭ ales oposiția, ca sĕ maĭ slăbéscă cu obstrucția. In adevĕr la balul ce s'a dat la palatul din Buda au fost de față pe lângă demnitarii bisericescĭ, civilĭ, militarĭ și diplomaticĭ și un numĕr însemnat din deputații oposiționalĭ.

Numire de episcopĭ. Fóia oficială a publicat decretele cu data de 10 Maiŭ, prin carĭ Majestatea Sa numesce pe epis-

---

Când se făcu diuă plecă ducênd cu sine o gâscă ca tóte gâscele, care nu făcea două parale.

Către séră poposi într'o crîșmă domnéscă, luà o cină împĕrătéscă și când fu la plată îi dise gâscii sĕ-șĭ facă datoria, pe semne că n'avea băiatul nicĭ un ban la el. Gâsca însĕ în loc de banĭ îșĭ făcu datoria altfel, cum a putut și ea sĕraca. Ce vrețĭ maĭ mult de la o gâscă ca tóte gâscele?

Bietul fecior trebuia sĕ-șĭ lase gâsca acolo amanet și plécă fórte năcăjit.

Când ajunse ér la casa vêntuluĭ, ca o furtună dădu busna înăuntru și strigà:

— Aha, hoț bĕtrân, m'aĭ tras pe sfóră. Aĭ sĕ-mĭ plătescĭ!

Și se apropie de bĕtrân cu măciuca ridicată.

— Liniștesce-te, copilul meu, liniștesce-te! Décă te-a înșelat cineva, apoi te rog sĕ credĭ că nu sunt eu acela.

— Nu, nu eștĭ tu, dér sgripțuróica de nevastă-ta, ea mĭ-a schimbat gâsca.

— Liniștesce-te, dise bĕtrânul am sĕ-țĭ dau eu ceva sĕ nu-țĭ maĭ pară rĕu de nimic în lumea asta.

— Ce aĭ puté sĕ-mĭ daĭ?

— Am sĕ-țĭ dau un băț, căruia când îĭ veĭ dice: bățule, fă-țĭ datoria!; bățul are sĕ bată pe orĭ cine i-se va arăta și nu va înceta până nu i-se va dice: bățule vino în cóce. Și atuncĭ bățul sĕ potolesce și va veni în mâna stăpânuluĭ. Vréĭ tu sĕ-țĭ dau acest băț?

— Cum sĕ nu vréu, Dómne, — rĕspunse feciorul, și un gând năprasnic îĭ fulgerà prin minte.

Bĕtrânul îĭ dădu bastonul și se învoiră, sĕ rămână peste nópte la el.

Se culcà și-șĭ puse bățul sub cap.

Pe la miedul nopții hóța de bĕtrână voi sĕ i-l fure și sĕ-i pue în loc un altul.

Tînĕrul care dormea epuresce se trezi și strigà:

— Aha, hóță ce-mĭ eștĭ! Vréĭ sĕ-mĭ furĭ bățul. Am sĕ te fac sĕ-mĭ plătescĭ și gâsca pe care mĭ-aĭ furat-o. Bățule fă-țĭ datoria!

Și bațul se porni pe bătăi și vai de spinarea bătrâneĭ.

— Ajutor, ajutor!... Nu mĕ lăsați... mĕ omóră! striga baba ca din gură de șerpe.

— Dă-mĭ gâsca înapoi, gâsca... audĭ tu, că de nu te fac fărâme!

Bĕtrâna, la urma urmeĭ n'avù ce face și se învoi sĕ-i dea gâsca.

— Bățule vino încóce!

Și bățul veni pe dată în mâna tînărului.

După ce-i dădù gâsca, tînărul se întórse în țéra sa cu gâsca fermecată și cu bățul făcĕtor de minunĭ.

Frații sĕi, carĭ îl asceptau și carĭ l'au credut în tot déuna ca pe un om de nimic, rĕmaseră fórte mirațĭ când îl vĕdură venind.

Cele două sute de banĭ de argint pe carĭ le câștigase ceĭ doi frațĭ era nimic pe lângă comóra ce o aducea cel maĭ mic.

El însĕ era om bun de inimă și împărți cu ceĭ doi frațĭ tótă averea pe care i-a dat'o Dumnedeu.

Cumpărară toțĭ treĭ pămênturĭ și se făcură ómenii ceĭ maĭ bogațĭ de prin împrejurime. Unde puĭ că se însurară cu nisce fete bogate și frumóse de sĕ le béi apă din gură, nu alt ceva.

Nu maĭ sciu ce s'a întâmplat nicĭ cu eĭ, nicĭ cu copii lor, dar décă gâsca și bățul vor maĭ trăi, sĕ nu ne îngrijim dragii meĭ de sórtea celor treĭ frațĭ.

Z. Bârsan.

Ioan Créngă.

„Arhiva“, organul societății scientifice și literare din Iașĭ, a publicat în nrile 7 și 8 din 1902 o forte frumósă apreciare a vieții și activității luĭ Ioan Creangă. Autorul (Emilgar) după o scurtă întroducere, în care spune, că este o datorie a reaminti de acest mare povestitor al nostru, când un comitet compus din câțĭ-va admiratorĭ aĭ luĭ s'a hotărît a ridica un bust luĭ I. Creangă, — urméză astfel:

In satul Humuleștiĭ, din județul Némțuluĭ, sat mare și vesel, vechiŭ, răzășesc, întemeiat în tótă puterea cuvêntuluĭ maĭ nainte vreme, s'a născut Ioan Créngă în diua de 1 Martie, anul 1837. Părinții luĭ, Românĭ, au fost după cum ne spune el însușĭ într'o auto-biografie:[1]) „Ștefan a luĭ Petrea Ciubotariul din Humulescĭ și soția sa Smaranda, născută David Créngă din satul Pipirig, județul Némțuluĭ“.

Tot în Humulescĭ a luat Ioan Créngă cele dintâiŭ învĕțăturĭ, de la dascălul Vasile a Vasilcăi, „un holteiŭ frumos, sdravĕn și voinic“, începênd prin cruce-ajută, după moda-veche, „într'o școlă ce nu sémenă de de loc cu dascalul, ci era maĭ mult o chilie, ridicată de sătenĭ, prin „osîrdia pă-

[1]) Publicată de d. Grig. I. Alexandrescu în frumosa biografie ce d-sa a făcut la începutul volumuluĭ care cuprinde Poveștile luĭ I. Créngă.

copul gr. cat din Lugoş Dr. Demetriu *Radu* episcop la Oradea-mare, ér pe canonicul metropolitan din Blaşiŭ Dr. Vasile *Hossu*, episcop gr. cat. la Lugoş.

Procese de pressă. Nu e sĕptĕmână în care sĕ nu fim siliţĭ a raporta despre unul séu mai multe procese intentate pentru „agitaţie“. In numĕrul de adĭ cetitorii vor vedé la alt loc darea de sémă despre procesul şi osândirea părintelui Stupineanu la Deva. Vinerĭ a fost în Cluşiŭ un alt proces. în care a fost pîrît d-l advocat Dr. Cassiu *Maniu* din Cluşiŭ pentru-că a scris în „Tribuna“ un articol în care a dis, că „idea de stat maghiară“ n'are temeiŭ în lege. Dr. Cassiu *Maniu* a avut ca apĕrător pe fratele sĕu Dr. Iuliu *Maniu* din Blaşiŭ, care în pledoaria sa a arătat, că în numitul articol nu se cuprinde agitaţie. Cu tóte acestea curtea cu juraţii l'a găsit vinovat şi tribunalul l'a condamnat la *1 an închisóre de stat* şi purtarea cheltuelilor. d-l Dr. Cassiu *Maniu* s'a folosit de dreptul sĕu şi s'a apĕrat în limba românéscă.

Astădĭ se judecă tot în Cluşiŭ procesul părintelui I. *Moţa* din Orăştie pentru un articol publicat în „Libertatea“ sub titlul „A murit Matia şi cu el dreptatea“.

Alegere de birĕu cu vĕrsare de sânge. La ultimele scirĭ am publicat în numĕrul trecut de Dumineca, că în Şepreuş comitatul Aradului s'a făcut alegere de primar cu tumult şi cu intervenţia gendarmilor, carĭ au stins viéţa a cincĭ ómenĭ. Comuna Şepreuş este comună mare românéscă (4000 locuitorĭ), în care încă de mai mult timp se sforţéză Pĕrvu Florea Lica sĕ ajungă birĕu. Poporul însĕ nu îl voia pe el şi voturile ce şi le asigurase erau câştigate prin abusurĭ şi prin influenţa unui domn cu numele Rozvány şi a solgăbirăului. Poporul se grupase însĕ pe lângă Matia Iosif, om cu vadă şi care se bucura de multă popularitate printre ómenĭ. După informaţiile ce le avem, nu este adevĕrat, că nemulţumirea în popor ar fi fost provocată de socialiştĭ, căcĭ duşmănia între cele douĕ partide este mai veche de cât ivirea socialiştilor. Faptul este însĕ, că poporul năcăjit de abusurile şi nedreptăţile ce s'au făcut la alegere, a protestat şi şĭ-a cerut dreptul. După cum ni se scrie, vina cea mai mare o pórtă la tóte solgăbirăul Csukay. Aŭ rĕmas morţĭ pe loc de împuşcăturile gendarmilor ţĕranii Petru Suciu, Ioan Turcuş, Teodor Tonca şi Vasile Suciu, ér alţii vre-o 10 au rĕmas grav răniţĭ şi mai mulţĭ alţii au căpătat rănĭ uşóre. Poporul din Şepreuş este muncitor blând şi bun, este însĕ sĕrac, căcĭ proprietăţile sunt în cea mai mare parte în mânile unor strĕinĭ.

Serată teatrală în Braşov. Sâmbătă în 17 (30) Maiŭ se va da în sala de concerte din loc o serată teatrală aranjată de diletanţĭ românĭ. Aflăm îmbucurătórea veste că la acéstă serată îşĭ va da concursul sĕu şi tînĕrul poet şi colaborator al nostru literar d-l *Z. Bârsan*. Cei carĭ îl cunosc mai de-aprópe cu multă plăcere i-au apreciat talentul d-sale declamatoric şi suntem sigurĭ că tótă lumea românéscă din Braşov şi împrejurimĭ se va grăbi la diua fixată sĕ guste câte-va momente artistice, pe carĭ ni-le va procura tînĕrul debutant. Intr'unul din numerile viitóre vom publica şi programul acestei serate.

Fundaţiunea metropolitului Vancea, avea la sfêrşitul anului 1902, adecă la 10 anĭ de la mórtea metropolitului, o moşie în Bethlen-Szt-Miklós, care aduce o arêndă de 6000 cor. pe an, ér în banĭ şi obligaţiunĭ peste 16.000 cor. In ĕst an s'au împărţit 5000 cor. anume 1000 cor. unor profesorĭ din Blaşiŭ, 1000 cor. unor preoţĭ din archidiecesă, 1000 coróne stipendii la studenţĭ, 1000 cor. stip. la preparandĭ şi fetiţe. Din a 5-a mie $^1/_3$ se dă meseriaşilor, ér $^2/_3$ se capitaliséză. Când fondul special de 17.000 va fi de 20.000 cor. se vor da şi din interesele acestuia ajutóre.

Turburărĭ în Croaţia. Aprópe de Brod ţĕranii croaţĭ, au pricinuit stricăciunĭ liniei ferate. In alte puncte s'au smuls de la staţiunĭ emblemele unguresci. Aprópe de Peterwardein, pe Dunăre, a fost o încăerare sângerósă între marinarii unui vapor fluvial şi ţĕranii croaţĭ.

„Pocăiţii“ secta aceea a cărei „apostoli“ s'au vîrît şi printre Românĭ, căutând a le strica legea mai ales prin părţile bănăţene, au străbătut şi în Ardeal. După o scire din Cluşiŭ, ei au trimis nisce proorocĭ mincinoşĭ şi în comuna Aghireş, unde în patru rêndurĭ s'au incercat a ademeni ómenii la învĕţăturile lor rĕtăcite. Ómenii însĕ le-au cunoscut gândul şi „pocăiţii“ au trebuit sĕ părăséscă comuna fără nicĭ o ispravă.

Mórtea unui fost preşedinte de tribunal. In comuna Remetea (Chioar) trăia Ştefan *Filep*, unul din ómenii bĕtrânĭ, care a vĕdut timpurĭ mai bune. Filep a fost prin anii şépte-deci preşedinte de tribunal în Baia-mare. De vr'o 30 de ani trăia ca pensionar la mosia s'a din Remetea. Dilele acestea l'au petrecut la mormênt cu mare jelanie, în etate de 80 de anĭ. El a fost cel din urmă preşedinte de tribunal dintre Românĭ.

Arestarea metropolitului bulgar din Strumiţa. Autorităţile turcescĭ au arestat pe metropolitul bulgar din Strumiţa, *Gerassimos*.

Advocaţĭ noi. Dr. Victor *Poruţiu* din Deşmir şĭ-a deschis cancelarie de advocat în Cluşiŭ, ér Dr. S. *Vladone* în Mureş-Ludoş.

Sacrificiile pentru liniştirea Salonicului. La locurile interesate s'a stabilit că liniştirea oraşului Salonic din partea autorităţilor turcescĭ a costat 220 morţĭ şi 500 de răniţĭ. Aceştia din urmă au fost internaţĭ în diferite spitale.

Bulgarĭ arestaţĭ. O telegramă din Monastir (Macedonia) anunţă că, pe lângă arestarea metropolitului bulgar Gerassimos, de la Strumiţa, au fost arestaţĭ şi bulgari, cu grămada.

Pentru biblioteca societăţii române „Vulturul din Pittzburg (America) a mai trimis la redacţia nóstră D. I. *Oncescu*, notar cerc. pens. din Sebeşul săsesc, pe lângă cărţile arătate în numĕrul trecut de Duminecă încă douĕ colete postale cu cărţĭ şi broşurĭ de valóre, între carĭ douĕ colecţii legate din „Familia“, apoi un volum legat „Albina Carpaţilor“ o colecţie din „Vulturul“, o colecţie din „Bunul Econom“ 5 diferite Călindare, Călĕtoria lui Stanley, 1 numĕr festiv din „Transilvania“, „Memoriul lui Şuluţ“, „Robinson Crusoe“, „Carnetul Roşu“, „Castelul din Carpaţĭ“, „Clipe de Repaus“ în total pe lângă cele arătate în numĕrul trecut încă 19 volume.

Cu acésta încheiăm colecta de cărţĭ adresând marinimoşilor contribuenţĭ în numele fraţilor emigraţĭ cele mai sincere mulţumirĭ pentru jertfa, ce au adus'o.

Roma exista înaintea lui Romulus. La forul roman s'a descoperit douĕ morminte fórte vechĭ. Ele consistă în trunchiurĭ de copacĭ scobite. în al căror interior sunt schelete de copii. Trunchiurile se află în îmbrăcăminte de piétră vulcanică, avênd jur împrejur vase văpsite cu roş şi negru. Aceste morminte fac parte din cimiterul fórte vechiŭ care se întinde de la templul lui Adrian până la calea Sacră. Se crede că ele sunt dintr'un timp cu mult înainte de nascerea lui Christos. Acheologii dic că astfel de morminte dovedesc că Roma esista înaintea lui Romulus. In adevĕr, mormintele se află, în pămênt, cu mult mai de desupt decât ruinele din epoca lui Romulus. Deosebit apoi în acea epocă, scheletele copiilor şi ale adulţilor sunt amestecate pe când, în timpul lui Romulus au început a se îngropa corpurile copiilor într'o parte şi ale adulţilor în altă parte,

Fapte teribile în Maroc. Scirĭ sosite din Maroc spun că e teribil ceea-ce se petrece acolo. Lupta care s'a dat la Tetuan a trebuit sĕ fie întreruptă spre a se îngropa 300 de morţĭ. Culmile zidului celui mare din jurul oraşului sunt pline de capete omenecĭ.

Intinderea rĕscólelor antisemite în Rusia. „Westoestliche' Correspondenz“ află din Petersburg că, deóre-ce revoltele contra evreilor ameninţă sĕ se întindă în tótă Rusia- comunităţile evreescĭ au hotărit sĕ se înarmeze spre a se apĕra.

Cincĭ-decĭ de dile sub pămênt. In Charkov (Rusia) s'a întêmplat prin mijlocul lui Martie, că un lucrător s'a rĕtăcit într'o mină (baie) şi nu l'au găsit păna la 29 Aprilie. Cincĭ-decĭ de dile a stat ascuns într'o bortă fără mâncare şi beutură aşa că slăbise de nu era de el de cât piele şi óse. Afară de slăbiciunea asta însĕ n'are nicĭ o bólă, aşa că doctorii nădăjduesc, că îl vor scăpa.

Repausul de Duminecă la farmacii. Mâne Duminecă d. a. de la óra 1 până la 9 óre séra dintre farmaciile din Cetate va fi deschisă numai farmacia d-lui Victor Roth la ursu colţú Strada Hirscher şi Orfanilor Nr. 1.

Pentru onoratele dame. E de ajuns o comandă de probă, pentru a se convinge, că veritabilul lapte de castraveţĭ englezesc face sĕ dispară pistruile de pe obraz, petele de Maiŭ şi tot felul de necurăţenii ale feţei, si învioréză pielea. La esposiţiile din Paris şi Viena a fost premiat cu medalia de aur. Preţul 1 sticlă 2 coróne, săpun de castraeeţĭ 1 corónă, pudră 1 cor. 20 banĭ. Calitate veritabilă englezéscă, se căpĕtă la farmacistul C. Balassa din Timişóra unde sunt a-se adresa comandele. Se găsesce în tóte farmaciile.

Un sfat bun: Cine vrea sĕ-şĭ facă în grădină un covor frumos de iérbă, aceluia se recomandă a-şĭ procura de la Magazinul de seminţe c. r. *Edmund Mauthner* în Budapesta, amestecul de seminţe de iérbă compus din iérbă de la „Promenada“ séu „insula Margaretha“. De 29 anĭ liferéză Mauthner aceste seminţe de iérbă pentru parcurile splendide din Budapesta şi din insula Margaretha.

Românii Macedonenĭ.

Marele diar „*Le Temps*“ din Paris publică din partea corespondentului sĕu din Bucurescĭ, un lung articol despre Românii din Macedonia.

Estragem următórele pasagiĭ din acéstă importantă corespondenţă:

De-óre-ce cestiunea macedonénă se impune din ce în ce atenţiunei Europei, îmĭ pare lucru interesant sĕ analisez mai de aprópe acest important factor al problemei.

Francesiĭ nu pot fi indiferenţĭ faţă de vlăstarele marei familiĭ latine, pe carĭ capriţurile vremurilor le-au aruncat în acéstă parte a Orientului, în mijlocul unor popóre de rase deosebite.

Orĭ carĭ ar fi origina *Kuţovlahilor*, fie că sunt descendenţiĭ vechilor rase, fie că sunt coloniĭ romane stabilite în vremea

---

rintelui Ioan Humulescu, care avea o mână de învĕţătură, un car de minte şi multă bunătate de inimă, Dumnedeu sĕ-l ierte!“ Si décă avea un spre-dece anĭ Ionică a lui Ştefan a Petrei, aşa-i dicea pe atuncĭ prin sat şi la şcólă lui Ioan Crengă, când a început a învĕţa şi el!

Dér ca tóte începuturile şi începutul lui Ionică la învĕţătură a fost cam greu. Nu prea avea tragere de inimă, ér cum era cu frica în sîn de „Sfântul Nicolai“ din cuiŭ, biciul cel posnaş al şcólei, într'o bună diminéţă o şterge frumos acasă, de unde cu multă bătaie de cap din partea părintelui Ioan şi a tatălui sĕu, e înduplecat sĕ mérgă ér la învĕţătură.

De cum s'a întors Ionică a lui Ştefan a Petrei la şcólă, se pune pe învĕţat, începe a „se da la scris, a face cadelniţa la biserică, ba chiar a ţine isonul“. Dascalul Vasile şi părintele Ioan încep a-l îndrăgi şi ar fi mers lucrurile cu bine mai departe, décă nu se întêmpla un lucru ce ni-s'ar părea astădĭ cam posnaş. Vedeţĭ, că pe atuncĭ tinerii nu se prea trăgeau la óste, şi stăpânirea închipuia fel de lucrurĭ pentru a pune mâna pe cătane nouĕ; aşa stăteau lucrurile se vede pe vremea ceea, de chemă vornicul tocmai în acel timp pe flăcăii din Humulescĭ la o clacă de dres drumul, pe care se dicea că avea sĕ trécă Măria Sa Vodă. Vodă n'a trecut pe acolo nicĭ cu gândul, dér când feciorii s'au adunat, numai ce aruncă vornicul şi cu ómenii lui un arcan, de prind chiar pe dascalul Vasile a Vasilcăi, ce se afla şi el printre clăcaşĭ. Şi aşa pe semne a rĕmas Ionică a lui Ştefan a Petrei fără dascal, şcóla fără băieţĭ şi Humuleştii fără şcólă! Nu-i vorbă peste un an s'a deschis şcóla érăşĭ, dér acum era un dascăl ce prea ridica băieţii „de urechĭ la fîrtă de-asupra uşei“ şi prea 'i îndesa cu „Sfântul Nicolai“, aşa că Ionică o cam rărăia, mai cu sémă că mult nu avea de învĕţat de la dascalul Iordache, că dór cetia troparele tot ca şi dênsul!

Despre tatăl-sĕu, Ionică putea rĕmâne cu învăţĕtura unde-o lăsase; pentru dênsul care se temea „că de atâta învĕţătură n'a avea cine sĕ ne tragă ciubotele“, el era tocmai cum trebuia sĕ rĕmâie: „Nică a lui Ştefan a Petrei“; dér vedĭ, mamă-sa îşĭ pusese nădejdea întrînsul şi nu se lăsa cu una cu doue, ba nu se lăsa chiar de loc, căcĭ după multă ciorovăială, îşĭ înduplecă bărbatul sĕ lese pe Ionică în séma bunicu sĕu, David Crengă, din Pipirig, care-l luă pe cheltuiéla lui de-l puse în şcólă la Broştenĭ, în judeţul Suceava, aşedêndu-l în gazdă la una Irinuca „care avea douĕ capre pline de rîie“. Şi vorba povestitorului: s'a prins cartea de dênsul orĭ nu, dér rîia sciu că s'a prins. Nu-i vorbă i-a mulţumit şi el Irinucăi, prăvălindu-i într'o di o stâncă din deal tocmai peste casă, dărîmând'o, ba omorând şi una din caprele cu pricina, ér el vĕdênd aşa minunăţie s'o cam mai dus pe icĭ încolo, şi trecênd prin multe păsurĭ ajunge la bunică-sa unde se lecuesce de rîie, apoi în spre Sâmbăta Pascilor vine acasă, unde mereu dădea sĕ se întórcă orĭ de câte-orĭ vedea, că tot lângă „prichiciul vetrei cel humuit, de care se ţinuse copăcel, când începuse a merge“, îi era mai bine. Ér pentru a arĕta că deşi fugise, nu umblase el degeba printr'atâtea şcolĭ, în diua de Pascĭ „îi trage la biserică un „*Ingerul a strigat*“. de rĕmân toţĭ cu gurile căscate la dênsul“. Acel lucru face pe mama lui a se pune din nou pe capul bărbatu-sĕu; şi a nu se da până nu-şĭ trimite érăşĭ băiatul în şcóla Domnéscă din Têrgul Némţului, ce se deschisese atuncĭ sub Ghica Vodă. In şcóla acésta intră sub numele de Ştefănescu Ioan. Dér aşa-i fusese dat de la Dumnedeu, sprinţară sĕ-i fie copilăria, căcĭ Ştefănescu Ioan mâncând o sfântă de bătaie de la Părintele Isaia Duhu, acel căruia mai târdiu îi hărăzesce aşa de frumóse paginĭ, o şterge, şi de aicĭ, şi ca şi în celelalte rêndurĭ, ajunge ér în Humulescĭ, lângă mamă-sa, care ca orĭ-ce mamă, îl ierta veşnic de poznele ce dênsul le făcea într'una; căcĭ după cum ne spune chiar dênsul mai târdiu: „ce-i pasă copilului, când mama şi tata se gândesc la neajunsurile vieţei, la ce póte sĕ le aducă diua de mânĭ“, copilul îşĭ duce înainte jocurile, şi nicĭ Ioan Ştefănescu nu era prea bĕtrân în acea vreme, pentru a se gândi la alt ceva de cât la asta.

Dér n'a rĕmas Ioan Ştefănescu în drum cu cartea; îşĭ înduplecă din nou părinţii de-l trimit în spre tómnă la Catihetul din Fălticenĭ, după ce dă tată-sĕu 2 merţe de orz şi 2 de ovĕs „cui se cuvine“ de l'au primit- Aicĭ a găsit el pe Gitlan, cel care „se certa şi prin somn cu urieşul Goliat“; pe mustăciosul Davidică de la Fărcaşa, cel care „până tipărea o mămăligă, mântuia de spus pe de rost, repede şi fără greş, tótă istoria vechiului testament de Filaret Scriban, împărţită în perióde, şi pronumele conjunctive de dativ şi acusativ din gramatica lui Măcărescu“; pe Oşlobanul, cel „cu ciubotele dintr'o vacă şi cu tălpile din alta“, care ridica fără multă vorbă un car cu lemne în braţe şi căruia băieţii îi strigau: „Dascale, Trascale, be-he-he! dracul sĕ te ie!“; pe vĕru-

lui Aurelian, fie că sunt locuitorĭ autochtonĭ, latinisaţĭ, un lucru este adevĕrat, că nu póte nimenĭ contesta originea lor latină şi identitatea etnică cu Românii din stânga Dunărei.

Călĕtorĭ strĕinĭ, printre carĭ Pouqueville, consul frances pe lângă faimosul Ali-Paşa (1808—1813), Lejean, Heuzey, Ami Boué (Turquie d'Europe, Paris 1840), Victor Berard, căpitanul Leon Lamouche, cu toţiĭ au constatat caracterul latin al acestei populaţiunĭ.

De altă parte, cercetătorĭ românĭ, printre carĭ D. Bolintineanu, ministru al instrucţiunei publice sub principele Cuza, autorul celebru al *Florilor din Bosfor*, poesiĭ traduse de el însuşĭ în limba francesă, au scos în relief numĕróse şi isbitóre analogiĭ de moravurĭ între Româniĭ din drépta şi cei din stânga Dunărei, separaţĭ de Bulgaria actuală.

Printre aceste curióse moravurĭ, este bătaia cânilor, în luna Februarie, pentru-că n'au dat alarma când Galiĭ au atacat Capitoliul.

La Nevesca este o stâncă, de unde sunt aruncaţĭ câniĭ, întocmai ca stânca tarpeiană la Romanĭ.

Româniĭ din Macedonia au păstrat ca şi cei din regat, sĕrbătorile păgâne: Rusaliile, comemorarea morţilor, Paparudele, în a treia Joi de după Pascĭ. Fete tinere ţigăncĭ umblă din casă în casă, cântând şi dansând. Stăpâna casei le stropesce cu apă şi apoi le dă puţină făină.

In ḑiua anului nou, la Româniĭ Macedonenĭ este obiceiul *Suriva*, ér la Româniĭ din Regat *sorcova*.

Care este numĕrul Românilor Macedonenĭ?

Colonelul Leake, care a percurs Macedonia, în acelaşĭ timp cu Pouqueville, a socotit, că la 1820 se găsiau 500 de orăşele romanescĭ, tóte fórte populate, dela Olimp până la Pind. Punĕnd de fie-care orăşel câte 1,000 de locuitorĭ, erau în acea epocă 500,000 de Românĭ Macedonenĭ.

Lejean crede că sunt 200,000, Bolintineanu 1,200.000.

In orĭ-ce cas, ambele póle ale Pindului sunt populate numai cu Românĭ, în grupurĭ compacte. De-alungul Vardarului se găsesc Românĭ în majoritate. In regiunea în care Bitolia este capitală, întâlnim localităţĭ pur românescĭ, Magarova, Tarnova, Gopeşĭ, apoi Kruşova, Nevesca, Molovişta, Grebena, Pevivole, Meţova, Samarina etc.

Monastir are 15,000 de Românĭ, carĭ représintă elita societăţii, din carĭ fac parte toţĭ doctoriĭ, advocaţiĭ, farmaciştiĭ, pe când Bulgariĭ rĕspândiţĭ pe câmp, cultivă *ciflicurile* beilor turcĭ.

După o stătistică oficială, pe care am vĕdut'o, numĕrul Românilor Macedonenĭ se urcă la 700,000.

Toţĭ scriitoriĭ strĕinĭ, carĭ s'au ocupat de acest popor, laudă fórte mult calităţile sale.

Româniĭ Macedonanĭ au dat bărbaţĭ însemnaţĭ pentru statul turcesc: Sava Paşa, ministru la 1880 şi guvernator al Cretei la 188?, a fost român din Saracu. In Grecia Coleti, a fost de asemenea român din Saracu. Vorbia românesce şi era în cunoscĭinţă cu bărbaţĭ din România".

ULTIME SCIRI.

Cluşiŭ, 16 Maiŭ. (Telegr. part. a „Gaz. Trans.") Adĭ s'a pertractat înaintea Curţii cu juraţĭ din Cluşiŭ procesul de pressă intentat preotului Ioan *Moţa* din Orĕştie, pentru articolul „A murit Matia, a murit dreptatea" scris din incidentul desvĕlirei statuei regelui Matia Corvinul în Cluşiŭ. Articolul a fost publicat în „Libertatea", şi procesul s'a pornit pe motiv de agitaţie contra naţionalităţii maghiare. Acusatul a fost apĕrat de d-l Dr. A. *Vlad*, advocat în Orĕştie Juraţii au dat verdict afirmativ ér tribunalul a condamnat pe părintele Ioan *Moţa* la **un an închisore de stat şi o miie corone amendă** Acusatul a anunţat recurs de nulitate.

Conferenţa învĕţătorilor

din cercul Braşovului (protopopiatele: Braşov, Bran şi Treiscaune.)

Conform circulariului Ven. Consistoriu archidiecesan, acéstă conferinţă a fost convocată de d-l Dr. V. Saftu, comisar consistorial, pe ḑilele de 23—25 Aprilie st. v., şi s'a ţinut în sala cea mare a gimnasiului rom. gr. or. din Braşov.

In 23 l. c. învĕţătorii adunaţĭ aci, la 9 óre a. m. au asistat în biserica sf. Nicolae la un parastas sĕvĕrşit întru pomenirea fericiţilor în domnul: Andreiŭ baron de Şaguna, Miron Romanul, archiepiscopĭ metropoliţĭ, Emanuil Gozsdu, binefăcĕtorul némului, Dr. D. P. Barcianu, „dascălul dascălilor" şi a tuturor învĕţătorilor rĕposaţĭ din acest cerc. — La parastas au slugit d-nii: V. Voina protopop, Dr. V. Saftu, paroch şi I. Prişcu diacon.

Şedinţa I.

(23/IV. 11 óre a. m. — $1^1/_4$ p. m.)

După parastas toţĭ învĕţătorii s'au întrunit în sala gimnasiului numit, unde d-l comisar consistorial a deschis conferenţa prin o frumósă vorbire, în care accentuéză, că de la conferinţa din anul trecut până la cea de adĭ, s'au întêmplat două evenimente de mare însemnătate pentru orĭ-ce dascăl şi în special pentru cei din cercul Braşovului. Aceste evenimente sunt: unul de natură tristă şi anume mórtea Dr-lui D. P. Barcianu, „dascălul dascălilor", şi a profesorului Ioan Popea, fost preşedinte al reuniunei învĕţătorilor din cercul Braşovului, carĭ în întréga lor viéţă, determinată de idealism adevĕrat au lucrat la ridicarea vaḑei şi a prestigiului dascălesc. (Conferinţa îşĭ esprimă condolenţele faţă de aceştĭ bărbaţĭ prin sculare), ér al doilea de natură îmbucurătóre, adecă: reîncorporarea învĕţătorilor din cercul Branului la cei din cercul Braşovului. — Vorbesce apoi despre activitatea conferenţei în anii trecuţĭ spunĕnd, că în acest an, conform planului, ne vom ocupa cu geografia, chibzuind cum sĕ dăm acestui obiect de învĕţămênt o direcţie practică, şi încheie punĕnd la inima tuturor învĕţătorilor, că, decă voesc sĕ-şi ajungă scopul — sĕ fie tot-déuna uniţĭ în cugete, şi în tote acţiunile lor sĕ fie zeloşĭ, conscienţioşĭ şi determinaţĭ.

După acésta se purcede la alegerea a doi notarĭ în persónele d-lor: Nicolae Stoicovicĭ şi Romul Frateş şi a doi bărbaţĭ de încredere: Ioan Dariu şi Ioan Vătăşan.

D-l preşedinte salută ca óspeţĭ ai acestei şedinţe pe d-nii: Eródy Iános, representant al d-lui inspector reg. ung. de şcóle, A. Ciortea, I. Petroviciŭ, Ax. Banciu, Dr. St. Stinghe şi M. Navrea, profesorĭ.

După o pausă de 5 minute se ţine prima lecţie practică din geografie cu anul I. de şcólă. Prelegĕtor d-l *Vasilie Munteanu*, învĕţătorîn Poiana mĕrului. Tema: *Cele patru regiunĭ ale lumei.*

(Conform planului şi usului din trecut, tóte lecţiile practice, ce se ţin, sunt menite a fi chipul lecţiilor, ţinute într'o şcólă cu şése anĭ de şcólă şi cu un singur învĕţător. Ca urmare, elevii, cu carĭ învĕţătorul nu se póte ocupa direct, capĕtă ocupaţie în scris.) După terminarea lecţiei practice, copiiĭ părăsesc sala şi se începe discuţia liberă, la care iau parte d-nii St. Popovicĭ, R. Cristolovean, I. Vătăşan, G. Butnar, G. Popa şi I. Sporea. La fine îşĭ face observările critice şi d-l comisar, ér *conferinţa decide a se lua act la protocol de ţinerea acestei lecţii practice din geografie.*

Şedinţa I se încheie cu cetirea apelului nominal.

Şedinţa II.

(23/IV. $3^1/_2$—$5^1/_2$ óre p. m.)

După deschidere se ia cu plăcere act la protocol, că la acéstă şedinţă asistă ca óspeţĭ d-nii: D. Făgărăşanu şi I. C. Panţu, profesorĭ. I. Lengeru, advocat, I. Nan preot în Sân-Petru.

D-l *Romul Frateş*, învĕţător în Braşov, îşĭ cetesce disertaţia: *„Despre importanţa şi direcţia practică a geografiei în şcóla poporală"*, vorbind despre influinţa binefăcĕtóre a acestui obiect de învĕţămênt asupra educaţiunei formale şi materiale a elevului şi arătând principiile fundamentale, după carĭ învĕţătorul şcólei poporale sĕ alégă şi tracteze materialul din geografie. Conferinţa îl întêmpină cu „sĕ trăiéscă" şi, după-ce 'şĭ fac observările critice d-nii: A. Boldor, I. Vătăşan şi d-l comisar, decide sĕ se aducă d-lui *Frateş mulţămită protocolară.*

D-l preşedinte — afară de program — dă voie d-lui I. Dariu sĕ-şĭ cetéscă unele notiţe asupra *scopului şi importanţei geografiei* în şcóla poporală. — Conferinţa îl întêmpină pe d-l Dariu cu „sĕ trăiéscă" şi *ia cu plăcere act despre cele cetite.*

Urméză la ordinea ḑilei tema: „Carĭ sunt causele, că după atâţia anĭ de frecventare a şcólei, şi după atâţia anĭ de obligativitate a frecventărei, se află între credincioşii bisericei nóstre încă un procent atât de mare de analfabeţĭ, şi că chiar dintre cei carĭ au frecventat şcóla, sunt mulţĭ, carĭ în viéţa practică negligă cu totul scrisul şi cetitul séu sĕ feresc a arĕta, că sciu scrie şi ceti; şi carĭ sunt mijlócele cele mai potrivite pentru a delătura acéstă stare de lucrurĭ păgubitóre? Acéstă temă a fost lucrată de d-l *Romul Cristolovean*, învĕţător în Rêşnov. După ce a cetit'o, conferinţa l'a întêmpinat cu „sĕ trăiéscă" şi *a luat act cu multă plăcere despre acéstă lucrare, aducĕnd d-lui Cristolovean mulţumită protocolară.*

Fiind timpul înaintat, discutarea acestei lucrărĭ s'a amânat pe proxima şedinţă.

Şedinţa III.

(24/IV. 8 óre a. m. — 12 óre din ḑi.)

După deschidere sunt salutaţĭ ca óspeţĭ d-nii: Dr. Pintér Gábor, inspector reg. ung. de şcóle, L. Nastasi, N. Sulică, Ip. Ilasievicĭ şi D. Lupan, profesorĭ, N. Soiu, Ios. Maximilian şi Toma Frateş, parochĭ.

Urméză la ordinea ḑilei a doua lecţie practică din geografie, ţinută cu anul III de şcólă. D-na *Maria Popescu*, învĕţătóre la şcóla frobeliană în Braşov, prelege despre *„ţinutul de la pórta Scheilor până în Prund"*.

După terminare copiiĭ sunt concediaţĭ, ér lecţia se discută, luând parte la acésta d-nii: Z. Popovicĭ, Ivan, I. Vătăşan, A. Boldor, V. Muntean şi G. Popa. După-ce 'şĭ spune părerea şi d-l comisar, conferinţa ia decisul, că *lecţia d-nei Popescu a succes pe deplin.*

---

sĕu, Ioan Mogorogea, dimpreună cu carĭ face o mulţime de năzbutii, ca sĕ-şĭ trécă din timp, până ce într'o bună diminéţă, prin postul cel mare, nu tocmai mult de la venire, sosi vestea că se desfiinţéză Catihetul şi că pe cei mai tinerĭ are sĕ-i trécă la Socola, în Iaşĭ în tómna viitóre.

Cu mare greu s'a dus Ioan Ştefănescu în tómna anului 1855 la Socola, căcĭ cum spune el: „cum nu se dă scos ursul din bîrlog, ţĕranul de la munte strĕmutat la câmp şi pruncul deslipit de la sînul mamei sale", aşa nu se dădea el dus din Humulescĭ!

Cât de frumos îndreptăţesce el greutatea cu care lăsa satul unde se născuse, şi de care cu dreptul prevedea că se desparte pentru tot-déuna: „Dragu-mĭ era satul nostru cu Ozana cea frumos curgĕtóre şi limpede ca cristalul, în care se oglindesce cu mâhnire cetatea Némţului, de atâtea veacurĭ! Dragi-mĭ erau tata şi mama, fraţii şi surorile şi băieţii satului, tovarăşii mei din copilărie, cu carĭ în ḑilele geróse de iérnă, mĕ desfătam pe ghiaţă şi la saniuş; ér vara în ḑilele frumóse de sĕrbătorĭ, cântând şi chiuind, cutreieram dumbrăvile şi luncile umbróse, prundul cu ştiólnele, ţarinile cu holdele, câmpul cu florile şi mândrele délurĭ, de după carĭ îmĭ zîmbiau zorile, în sburdalnica vêrstă a tinereţei!"[2])

La urma urmei însĕ, pentru „a nu da cinstea pe ruşine şi pacea pe gâlcévă" se înduplecă şi plécă în spre Socola, dimpreună cu prietenul sĕu Zaharia a lui Gitlan, cu jalea în suflet, hurducaţĭ tot drumul în căruţa lui moş Luca . . . .

Atâta ne istorisesce Ioan Créngă din viéţa lui. Manuscriptul amintirilor se sfêrşesce aici. O fi scris el mai departe? Desigur că nu. Tot ce putem spune, e că aicĭ s'a sfêrşit copilăria lui. De acum înainte, pe Ionică a lui Ştefan a Petrei şi pe Ioan Ştefănescu îi vom cunósce sub numele de Ioan Créngă, nume cunoscut de toţĭ în Iaşĭ, oraşul mult iubit de dênsul, însĕ care nu i-a putut şterge nici-odată amintirea Humulescilor, unde şĭ-a petrecut singura parte frumósă din viéţă, a Humulescilor „cu Ozana cea frumos curgĕtóre şi limpede ca cristalul, în care se oglindesce cu mâhnire cetatea Némţului de atâtea veacurĭ!".

In Seminarul Socolei, Créngă a stat de la 1855 tómna până la 1859 vara[3]). La Socola a fost băiat silitor, dér aştepta cu mare dor vacanţele sĕ se mai ducă câte puţin pe acasă.

După ce sfîrşi seminarul şi luà atestatul în 1859, se duse pentru un an în Humulescĭ; apoi se întórse ér în Iaşĭ, unde se însurà în acelaşĭ an, luând pe fata preotului Grigoriu de la biserica Patru-ḑecĭ de sfinţĭ. Étă cum ne descrie d-l Grig. S. Alexandrescu, după însuşĭ arĕtările lui Ioan Crengă pe când era în viéţă, chipul cum s'a făcut acéstă însurătóre[4]).

„Intr'o bună diminéţă întêlnindu-se cu părintele Ivanciu, pe care l cunoscea mai de multă vreme, acesta îi ḑise:

— Mĕi băiete, nu-i pĕcat de tinereţele tale, sĕ umbli aşa teleleu? mai bine te-ai însura şi-ai întra în rêndul ómenilor. Créngă rĕspunde că nu are parale. Atuncĭ părintele Ivanciu om cu dare de mână scóte din pungă un pitac de zece parale şi-l pune cu galantonie în palma lui Crengă. Crengă sĕ uită la pitac şi la popa Ivanciu, apoi stupi pitacul, îl puse în pungă şi ḑise:

— Noroc sĕ dea Dumneḑeu, părinte, de-acu mĕ însor.

— Hai cu mine în peţit, ḑise părintele apucând de mână pe Crengă, bucuros că are sĕ facă o faptă bună, şi fără multă vorbă şi plécă amêndoi, după ce mai întâiŭ cinstesc în colţ la Grecĭ câte-o garafa două de vin".

Ioan Créngă avea pe atuncĭ vre-o 22 de anĭ şi pe semne după întêmplarea asta s'a luat el de-a scris mai târdiu, că: „până la 20 de anĭ se însóră cineva singur; de la 20—25 îl însóră alţii; de la 25—30 îl însóră o babă, ér de la 30 de anĭ înainte numai dracu-i vine de hac[5]).

Crengă trăi cu soţia lui, Iléna, chiar în Ograda bisericei: Patru-ḑecĭ de sfinţĭ, unde era diacon; dér nu prea duceau casă bună, acésta se vede din însuşĭ o însemnare a lui: („Patru anĭ la biserica Patru-ḑecĭ de sfinţĭ, trăind într'o casă în care mĕ rĕsbea plóia şi mĕ orbea fumul şi femeia? De sĕrăcie nu m'am temut nicĭ-odată, căcĭ tot-déuna a fost cu mine",[6]) cât şi din faptul că mai târdiu o lasă, luând cu el şi unicul copil ce-l avea, actualul căpitan C. Crengă.

(Va urma)

[2]) Amintirĭ, p. 117.

[3]) Datele de aci înainte, precum şi mersul vieţei lui I. Crénga, în cea mai mare parte, le-am luat din biografia făcută de d. Grig. I. Alexandrescu, cel mai autorisat biograf al lui Ioan Crengă, de óre-ce i-a fost un bun amic.

[4]) Biografia lui I. Crengă p. 11, V. I Scrierile lui I. Crénga.

[5]) Povestea lui Stan păţitul. pag. 142 I.

[6]) Publicată de d. Grig. I. Alexandrescu în Biografia lui I. Crénga p. 12. I.

Se face o pausă de 5 minute. — După redeschidere se ține a treia lecție practică din geografie cu anul IV de școlă. Prelegĕtor e d-l *Nicolae Oancea jr.* învĕțător în Brașov; tema: *Peninsula Balcanică.* După terminarea și concediarea școlarilor din sală, se începe discuția asupra acestei lecții. La discuție iau parte d-nii G. Fulea, I. Vătășan, V. Muntean, G. Butnar, N. Odor. După-ce 'șî face și d-l președinte observările, conferința i-a conclus, că d-l *Oancea a ținut o lecție practică din geografie, care i-a succes pe deplin.*

Sĕ cetesce apelul nominal și apoi se ia în desbatere disertația d-lui R. Cristolovean, despre care a fost vorbă în ședința precedentă. La acéstă desbatere iau parte d-nii: Z. Popovicĭ, G. Fulea, Ir. Frateș, V. Muntean, N. Lepedean, G. Butnar, A. Boldor, G. Crivĕț și d-l comisar.

Conferența statoresce următórele cause ale analfabetismului la poporul nostru și următórele remedii contra acestui rĕu:

1) Mulțĭ părințĭ prin mijlóce neertate la începutul anului școl. *caută a-șĭ scăpa* copiii de cercetarea școlei. Acest rĕu se póte lecui numai prin eruarea celor vinovațĭ și asupra lor pedepsire din partea Ven. Consistoriu archid.

2) Sunt copii leneșĭ din firea lor. Față de aceștia orĭ-ce procedere și orĭ-ce stăruință din partea educatorilor, e zadarnică.

3) Sunt copii de la 6—12 anĭ, carĭ cercetéză școla, dér pe carĭ părinții în decursul anului îĭ scot din școlă pentru a-i băga servitorĭ. — Rĕul se póte săna, décă Ven. Consistoriu dă ordin sever tuturor preoților și învĕțătorilor, ca directorĭ școlarĭ, ca pe copiiĭ de la 6—12 anĭ sĕ nu-i dispenseze de a cerceta școla.

4) In comunele locuite de Românĭ locuesc de regulă și un numĕr însemnat de neorusticĭ, carĭ sunt numĕrațĭ în rĕndul Românilor, dér cărora nu le trece prin minte a-șĭ trimite copiiĭ la școlă. E deci necesar, ca aceștia — aplicându-se legea cu strictețe — sĕ fie forțațĭ a-șĭ da copiiĭ sĕ învețe carte.

5) Sunt casurĭ, că un copil sĕu altul sufere de o bólă lipiciósă. Invĕțătorul e silit sĕ-l depărteze din școlă. Părinții însĕ sĕu negligă de a-l cura, și așa nu-l mai pot trimite la școlă; sĕu și décă l'au curat — sub pretext, că e încă tot bolnav — nu-l trimit, fiind-că acasă le face unele neînsemnate servicii. Aicĭ e de dorit, ca medicul, care are sĕ cerceteze școla, sĕ o facă acésta în fie-care lună — după cum prescrie legea — și visitațiunea luĭ sĕ nu se estindă numai asupra ochilor, ci asupra întregului corp al școlarului, și numai certificatul medical sĕ fie normativ pentru învĕțător.

6) Sunt mulțĭ, carĭ sciu scrie și ceti, dér în viéță unii — puținĭ — din causa năcazurilor, alții — mulțĭ — din causa vițiilor, de carĭ sunt stăpânițĭ, nu mai pun mâna nicĭ pe carte, nicĭ pe condeiŭ. — Prin predicĭ mai dese póte s'ar puté vindeca și acest rĕu.

7) Mulțĭ tinerĭ, carĭ ajung la miliție négă, că sciu scrie și ceti, credĕnd, că prin acésta vor scăpa mai curĕnd de sub arme. — Aceștia tot prin predicĭ trebuesc luminațĭ.

8) Școla de repetiție nu póte face spor mare, trebuind sĕ se țină Dumineca și sĕrbătórea, când tot omul are ḑi de repaos, și neprimind învĕțătorul pentru acésta nicĭ un fel de remunerație. Lucrul s'ar schimba, décă școla de repetiție s'ar ține în ḑi de lucru și décă învĕțătorul ar căpĕta plată pentru acésta.

9) Intre părințĭ sunt și ómenĭ de aceia, carĭ nu-șĭ provĕd copiiĭ cu recvisitele necesare pentru școlă. Ca urmare aceștĭ copii la școlă nu pot face ispravă. Decĭ atarĭ părințĭ sĕ fie silițĭ de autoritățile competente, ca sĕ-șĭ provadă copiiĭ cu tóte recvisitele de școlă.

10) Intre învĕțătorĭ sunt mulțĭ tolerațĭ și mulțĭ necvalificațĭ. Aceștia în mare parte stau ca învĕțătorĭ, numai până ce-șĭ găsesc altă ocupație; prin urmare cu instruarea copiilor nu-șĭ prea bat capul.

Décă s'ar căuta, ca posturile de învĕțător sĕ fie ocupate numai de ómenĭ cu cvalificație, carĭ sĕ fie angajațĭ în mod definitiv, și acest rĕu s'ar puté delătura.

Cu acestea ședința se încheie.

(Va urma). *R.*

Serate de-ale meseriașilor românĭ.

Ḑi de sĕrbătóre a fost ḑiua de Joi 30 Aprilie a. c.. pentru meseriașii românĭ din Sibiiu. In acéstă ḑi s'a ținut ședința literară a 4-a.

Presidentul d-l Vic. *Tordășianu* bineventeză numĕroșii óspețĭ, carĭ tot cu mai multă căldură și cu mai mare atragere sunt cătră acest așeḑĕmĕnt, chemat a lumina mințile, a cultiva bunele moravurĭ și a nobilita inima. De data acésta ni-se pune în vedere, că cu scop de a-se desvolta tot mai multă și mai rodnică activitatn în jurul Reuniunei, comitetul a luat hotărîrea de a forma un comitet de dómne și d-șóre, care ajutat de comitetul Reuniunei sĕ colecteze de pe acum vestminte, încăltăminte, albiturĭ și altele pentru darurile de Crăciun, ce Reuniunea le împarte între sĕracii noștri. Tot acest comitet va avé sĕ pórte grije pentru mobilarea și decorarea localităților Reuniunei; el va angaja dómne și d-șóre pentru corul Reuniunei și mai pe sus de tóte lui i-se încredințéză aflarea căilor și mijlócelor neapĕrate la înființarea mesei învĕțăceilor. El va mai avé și chemarea ca membrii din sinul lui sĕ țină prelegerĭ din grădinărit, din gospodărie etc. Cu formarea comitetului și respective cu convocarea tuturor dómnelor (soții de meseriașĭ) și d-șórelor, s'au încredințat d-nele Cioran, Panfilie și Morariu și d-șórele Stoica, Simtion și Roman. Acest comitet odată alcătuit, nouă viéță vĕ aduce în sînul societățiĭ nóstre.

Făcĕnd după tóte acestea o revistă asupra sporiului fondurilor Reuniunei, scóte în relief jertfa adusă de d l Ioan *Vlad,* fost învĕțător în Orăștie, carte petrecĕnd în Sibiiu ne-a onorat cu presența la acéstă ședință și tot-odată a dăruit în amintirea rĕposatei sale mame Reveca suma de 30 cor., din carĭ 10 cor. fondului de 20 banĭ, 10 cor. celui al vĕduvelor și 10 cor. fondului Dr. D. P. Barcianu.

Din protocólele cetite de notarul Reuniunei d-l I. Apolzanu am remarcat între altele raportul bibliotecarului Nic. *Bratu* asupra cărților și revistelor, ce se găsesc în biblioteca Reuniunei, și asupra numĕrului membrilor, carĭ se îndeletnicesc cu cetirea acelora.

A urmat apoi esecutarea programului variat, esecutare ce a reușit bine.

Cu bucurie și veselie am asistat și la acéstă ședință și bucurie și veselie am cetit și din fețele participanților, carĭ de bunăvoie, singur de dorul de a-se convinge de sporul ce-l fac meseriașii noștri — se adună în fie-care ultimă Joi din lună la câte o ședință literară.

Un învĕțăcel.

Sciri economice.

Producerea laptelui. De cât-va timp se fac esperiențe fórte importante cu modul de mulgere al vacilor, pentru a da o mai mare cantitate de lapte.

In special d. Hegelung, consilierul oficial pentru lăptărie de la școla din Ladelung (Germania), s'a ocupat de aprópe de acéstă cestiune și a ajuns la nisce resultate fórte importante.

A luat o vacă și a muls'o de mai multe-orĭ pe ḑi, la aceeașĭ oră. Când animalul a fost muls de opt orĭ pe ḑi, a reușit sĕ capete de la 3 kilo la 10 kilo de lapte pe ḑi.

Experiența a ținut trei sĕptĕmânĭ. După acest termen numĕrul porțiilor a scăḑut la trei pe ḑi, ér cantitatea de lapte n'a scăḑut.

A luat o altă vacă și a muls'o de 7 orĭ pe ḑi. Cantitatea de lapte a crescut de la 5 kilo la 14 kilo pe ḑi și s'a menținut la acéstă țifră, chiar când numĕrul porțiilor a fost redus la trei.

O altă experiență a dat de la 9 kilo la 16 kilo pe ḑi.

*

Micile păsĕrele, carĭ fac atâtea servicii agriculturei, prin distrugerea insectelor, sunt vênate în Rusia în mod înspăimântător.

O casă de mode din Berlin a comandat la Moscva 80.000 de asemenea păsĕrele.

NUTREȚURĬ.

Nutreț de vară și de tómnă.

Ca nutreț de vară și de tómnă, nimic nu e mai sigur și tot de-odată mai productiv, pe șesurile nóstre, ca *porumbul* (cucuruzul) *de cósă.* Ca sĕ aibă țĕranul porumb de dat la vite de la mijlocul lui Maiŭ și până la căderea zăpeḑei. sĕ încépă a semĕna pe la începutul lui Aprilie — și décă timpul e priincios chiar pe la sfĕrșitul lui Martie — și sĕ semene prima-óră numai un sfert de pogon (jugĕr) și pe la 15 Iulie alt sfert de pogon. Aceste două sferturĭ din urmă le póte sĕmĕna chiar pe locurile unde a fost trifoiul incarnat, secara sĕu măzărichea. Se póte sĕmĕna orĭ-ce nĕm de porumb, dér e preferabil a sĕmĕna *dinte de cal alb uriaș* sĕu un nĕm de porumb timpuriu, *cinquantin* *secuiesc* sĕu scorumnic, acestea din urmă mai ales pentru a doua și a treia sĕmĕnare. Sĕ se semene prin împrăsciere ca grâul, cât de des, 60 până la 100 kgr. la pogon, ér sĕmința sĕ fie bine acoperită și locul grăpat și neteḑit, pentru-ca cosirea se se facă cu înlesnire. Când se sĕmĕnă vara, pămĕntul sĕ se îndese bine cu tăvălugul sĕu cu grapa. Cosirea va începe după trebuință și va continua în fie-care ḑi; dér e bine ca în momentul când se ivesc spicele, adecă florile bărbătescĭ, porumbul sĕ fie pe isprăvite, cu tóte că și atuncĭ vita mănâncă tot coceanul verde până lângă pămĕnt.

Țĕranul care va da astfel de nutreț la vitele sale, va avé vite grase, frumóse și cu multă putere și vacile vor da lapte din belșug.

Negreșit că sunt fórte numeróse plantele de nutreț care se pot sĕmĕna primăvara, dér eu am dat aci pe aceea care e mai sigură, mai productivă și mai la îndemână țĕranului.

Cine va voi, va puté sĕ nu semene porumbul singur, ci în amestec cu *măzăriche de primăvară* (vicia sativa), *meiŭ comun.* cu *meiŭ păsăresc,* cu *muștar alb* (rapiță sĕlbatică), cu *hrișcă,* cu *mazĕre de nutreț* (pisum arvense), cu *măturĭ zaharóse,* numai cu unele din acestea sĕu cu mai multe din ele, observând tot-deuna regula ca sĕmințele mĕrunte sĕ se rĕspândéscă deosebit și peste o primă grăpare. Sĕu sĕ se semene sĕmințele marĭ sub brazdă, ér cele mĕrunte d'asupra arăturei care sĕ fie mărunțită.

Afară de acésta, tóte aceste plante se pot sĕmĕna și singure sĕu făcĕnd diferite amestecurĭ între ele. Décă sĕmĕnăm primăvara de timpuriu, mai putem adăoga la aceste amestecurĭ ovĕsul și orzul, acestea mai ales în îndoitură cu măzăriche de primăvară. Tóte celelalte se pot sĕmĕna până în luna Iunie și câte-odată chiar până în Iulie și August. Décă avem norocul sĕ le ude o ploicică orĭ două, ele prosperă chiar sĕmĕnate așa târḑiu. In casul contrar, totușe fac, dér rĕmân mai micĭ. Cele mai sigure pentru sĕmĕnătura târḑie sunt, după propriile mele experiențe, *porumbul, muștarul alb,* și *meiul comun* și *hrișca.*

Al. C.

Pregătirea vitelor pentru munte.

Animalele carĭ nu au cel puțin 5 lunĭ, nu ar trebui duse la munte la pășune, fiind încă prea plăpânde pentru clima de acolo. Neapĕrat de lipsă este, ca înainte de a le trimite la munte, sĕ le mânăm maĭ multe sĕptĕmânĭ, în fie-care ḑi la pășune, ca pe de-o parte sĕ trécă mai ușor de la nutrirea în grajd cu nutreț uscat la cel verde, ér pe de altă parte sĕ se învețe a-șĭ căuta singure mâncarea și apa de bĕut, un lucru, care îl scie aprecia (prețui) numai unul, care a observat vitele la pășunile din munte însușĭ.

O altă luare aminte trebue sĕ ne atragă: unghiile piciórelor. La animalele, carĭ au stat tótă iérna în grajd, unghiile au crescut fórte marĭ. Acestea împedecă mersul și siguranța pasului pe potecile petróse de la munte. Inainte dér de a le duce acolo, unghiile vor fi curățite și scurtate în mod potrivit. De mare însemnătate este încă sĕ trimitem animalele la munte, curate de insecte și cu deosebire de păduchĭ, ce se nutresc cu sângele lor, și carĭ arare-orĭ lipsesc peste iérnă chiar la vitele ținute în grajdurĭ curate. Pentru stîrpirea lor se folosesc o mulțime de materii, de multe-orĭ fórte vătĕmătóre, ba chiar otrăvitóre, carĭ pot deveni periculóse când se linge vita pe locurile unde a fost unsă.

Mai bună este creolina (care o putem cumpăra la spițerie) și care nu este otrăvitóre și tot-odată este și fórte ieftină. La un litru de apă adăogăm o lingură de masă de creolină. Cu acest amestec ungem părțile pe unde se țin păduchii și mai ales pe gât, la céfă, în jurul rădĕcinei córnelor și pe pulpile piciórelor din dĕrĕt.

S. ălăturile trebue repețite de 2—3 orĭ în restimpurĭ de 2—3 ḑile, de óre-ce creolina omóră păduchii, însĕ ouĕle lor nu In 2—3 ḑile ies păduchii din ouĕle rĕmase, carĭ încă vor fi apoi nimiciți.

MULTE ŞI DE TÓTE.

Legenda norocului.

Norocul este un unchiaş bětrân-bětrân c'un singur ochiŭ în cresocetul capului.

Moş Noroc avea şi el, biet, un copil voinic şi frumos ca un leu tiněr. Odată, nu sciu cum s'a întêmplat, şi-a pierdut băiatul. De atuncĭ unchiaşul alérgă fără preget prin lume, căutându-şĭ odorul pretutindenĭ: prin sate şi prin oraşe, prin ape şi prin codrii. In góna lui neîntreruptă, pune mâna pe câte un om, aşa pe dibuite, şi credênd că e fiul sěu, începe a-l ridica încet-încet, il ridică tot mai sus, il ridică mereu, il ridică într'una, până când il aduce în dreptul singurului sěu ochiŭ din crescet. Când a vědut că nu e fiul sěu, asvîrlă de acolo cu atâta furie pe cel ridicat, că nu se mai alese nicĭ pulberea de dênsul.

Moş noroc pornesce apoi mai departe în căutarea perdutului copil. — *Toma Florescu.*

*

Onorariile acrobaţilor.

Negreşit că orĭ-ce om de inimă trebue sě se înduioşeze de sórtea saltimbancilor, a jucătorilor pe sfóră, a altor clownĭ carĭ cu pericolul vieţiĭ lor fac esercițiĭ periculóse şi ne fac sě rîdem, pe când ei au mórtea în inimă. E un subiect literar fórte frumos! Dér vai! e numai un subiect. Cu riscul de-a distruge legenda, un diar american publică onorariile acrobaţilor în principalele stabilimente de pe continent. O călăréţă câştigă 2500 francĭ pe lună; un clown de la 1000—2500; un jongleur abil până la 7500. Mai mult ca un ministru!

Nu e mai puţin adevěrat că aceştĭ artiştĭ sunt fórte cheltuitorĭ. De obiceiŭ mor tinerĭ şi în miserie.

*

Proces pentru păduchiĭ de lemn.

In Paris s'a judecat un proces, care merită sě trécă la posteritate.

D-na Mazure, care ţinea cu chirie o casă pe bulevardul Courcelles, a cerut dela tribunal resilierea contractului şi înapoiarea chiriei pe trei lunĭ plătite înainte, precum şi despăgubirĭ pentru perderile ce a suferit. A motivat cererea pe faptul, că casa nu se putea locui, din causa unei invasiĭ de păduchĭ de lemn (ploşniţe, stelniţe).

Tribunalul, pentru a-se asigura *de visu* de pericolul invasiei, a trimis un expert, care a făcut un raport amĕnunţit, declarând că numěrul păduchilor de lemn era fórte mare. Nu scie însě în ce měsură aceste insecte turburau liniştea chiriaşului.

Proprietarul, basându-se pe acest raport, a susţinut, că acusaţiunile chiriaşului sunt exagerate.

După lungĭ desbaterĭ dintr'o parte şi alta, tribunalul a hotărît:

„Avênd în vedere, că expertul n'a putut fixa exact ţifra păduchilor de lemn şi mai ales n'a putut constata consecinţele vătĕmătóre ale acestor insecte. (Se scie în adevěr, că sunt locatarĭ carĭ nu suferă de loc nicĭ un păduche de lemn, sunt alţiĭ din contră, carĭ trăind în contact ḑilnic cu vermina, nu dau nicĭ o importanţă păduchilor de lemn şi pe carĭ nu-'i superă deloc presenţa acestora);

„Avênd în vedere de altă parte, că păduchiĭ de lemn se reproduc în locurile, carĭ 'i sunt favorabile cu o iuţélă de necreḑut, care nu permite unui expert, orĭ cât de dibace ar fi el, sĕ aprecieze cât de mult póte fi turburată liniştea unui locatar;

„Avênd în vedere de altă parte, că în principiu presenţa păduchilor de lemn nu póte fi decât neplăcută pentru un chiriaş, care este în dreptul lui sě céră, în schimbul chiriei ce plătesce, sĕ se bucure de o casă curată, pentru a nu fi turburat de presenţa verminei şi sĕ nu fie silit a se bate în tóte ḑilele cu păduchiĭ de lemn pentru a se scăpa de ei.

„Pentru aceste motive, dă câştig de causă locatarului, pronunţând resilierea contractului şi ordonând înapoiarea trimestrului plătit mai inainte, condamnând tot-deodată pe proprietar la o indemnisare de 50 francĭ".

Proprietar: **Dr. Aurel Mureşianu.**
Redactor responsabil: **Traian H. Pop.**

Calendarul săptĕmânei.

MAIU. (1903) are 30 ḑile. FLORAR.

Ḑilele	Călend. Iul. v.	Călend. Greg.
Dum.	4 S. m. Pelagia	17 Pascalie
Lunĭ.	5 S. m. Irina	18 Venant
Marţĭ	6 Sf. şi drept. Iov	19 Cölestin
Merc.	7 S. m. Acaţie	20 M. Bernardin
Joi	8 S. ap. Ev. Ioan	21 Înălţ. Domn
Viner	9 S. prof. Isaia	22 Iulia
Sâm.	10 Ap. Sim. Zilotul	23 Desideriu

Têrgul de rîmătorĭ din Steinbruck.

Starea rîmătorilor a fost la 12 Maiŭ n. de 46,613 capete, la 13 Maiŭ au intrat 1106 capete şi au eşit 589 capete, rĕmânênd la 14 Maiŭ n. un numěr de 47,130 capete.

Se notéză marfa ungurésca: veche grea dela 120—122 fil. tiněră grea dela 128—129 fil., de mijloc dela 128—129 fil. — Sêrbéscă: grea 126—127 fil., de mijloc 125—126 fil., uşóră 122—124 fil. kilogramul.

Tipografia A. Mureşianu, Braşov.